

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

İstitaət	2
İslam Həccinin vacib olma şərtləri	3
İstitaətə aid olan müxtəlif məsələlər	7
Başqasının yerinə həccə getmək (naiblik)	14
Niyabətə aid olan bəzi məsələlər	17
Ümrənin növləri	21
Həccin növləri	22
İfrad həccinin və müfrədə ümrəsinin surətləri	23
Təməttö həccinin yerinə yetirilmə qaydalarının xülasəsi	24
MİQATLAR	27
Miqatlar	27
Miqata aid olan müxtəlif məsələlər	29
EHRAMIN ŞƏRTLƏRİ	32
Ehramın şərtləri	32
Ehrama aid olan müxtəlif məsələlər	35
MÖHRİMƏ HARAM OLAN ŞEYLƏR	36
Möhrimə haram olan şeylər	36
Möhrimə haram olan şeylərə aid müxtəlif məsələlər	44
VACİB TƏVAF	46
Vacib təvaf və onunla bağlı olan bəzi hökmlər	46
Təvafda şərt olan şeylər	48
Təvafın vacibləri	50
Təvafa aid olan müxtəlif hökmlər	53
Təvaf namazı	54
SƏY	56
Səy və səyə aid olan bəzi hökmlər	56
Səyə aid olan müxtəlif hökmlər	58
TƏQSİR	60
Təqsir	60
Təqsirə aid olan müxtəlif məsələlər	61
Təməttö ümrəsi və təməttö həcci arasında olan hökmlər	62
Təməttö həccinin ifrad həccinə çevrilməsi	63
TƏMƏTTÖ HƏCCİNİN ƏMƏLLƏRİ	64
Həcc ehramı	64
Ərəfatda vüquf	66
Məşərül-Həramda vüquf	68
Minada vacib olan əməllər	69
Qurbanla bağlı olan sair məsələlər	72
Həccdə saç qırmaq və ya təqsirlə bağlı məsələlər	75
Mina əməllərindən sonra yerinə yetirilməsi vacib olan əməllər	76
Gecəni Minada qalmaq (beytutə)	78
Cəmərəyə daş atmaq	80
Daş atmağa aid olan sair məsələlər	81
Müxtəlif məsələlər	83
Əlavə olunmuş yeni suallar	85

İstitaət

Məsələ 1. Müstəti (imkanlı) şəxsə ömründə yalnız bir dəfə İslam həcci (həccətül-İslam) vacib olur.

Məsələ 2. Müstəti olan şəxsə həcc dərhal vacib olar. Yəni müstəti olduğu ilk ildə həcci yerinə yetirməlidir və onu təxirə salmaq lazım deyildir. Təxirə saldığı təqdirdə, sonrakı ildə həcci yerinə yetirməlidir.

Məsələ 3. Müstəti olduqdan sonra həcc əməlini yerinə yetirmək, səfərə çıxmaq və yol əşyaları hazırlamaq kimi bir sıra işlərə (müqəddimələrə) bağlı olarsa, həmin ildə həccə nail ola biləcək şəkildə onları hazırlamaq vacibdir.

Əgər mükəlləf səhlənkarlıq edib həccə getməzsə, həcc onun boynunda qalar və sonradan hər bir surətdə – hətta istitaəti (imkanı) aradan getsə də – həccə getməlidir.

İslam Həccinin vacib olma şərtləri

Həcc bir neçə şərtlə vacib olar (bu şərtlərin hamısı mövcud olmazsa, həcc vacib deyildir).

1 və 2. Həddi-bülüğa çatmaq və aqil olmaq.

Deməli, uşaq və dəli şəxsə həcc vacib deyildir.

Məsələ 1. Əgər uşaq həcc ehramına daxil olub həcc əsnasında həddi-bülüğa çatarsa, yerinə yetirdiyi əməllər İslam həccii üçün kifayət edir.

Məsələ 2. Əgər bir şəxs həddi-bülüğa çatmadığını güman edib müstəhəb həcc niyyəti edər və sonradan onun həddi-bülüğa çatdığı məlum olarsa, onun həccinin İslam həccii üçün kifayət etməsi şübhəlidir. Amma əgər Allah-Təalanın ondan istədiyi həccii yerinə yetirmək niyyəti ilə olarsa, kifayət edər.

Məsələ 3. Ovun kəffarəsi vəlinin (uşağın himayədarının) öhdəsinədir. Ovdan başqa kəffarələr isə (zahirən) nə vəlinin, nə də uşağın öhdəsinə deyil.

Məsələ 4. Həccdə qurbanlıq qoyun uşağın vəlisinin öhdəsinədir.

3. Mal-dövlət, bədənin sağlam və qüdrətli, yolun açıq və vaxtın kifayət qədər olması baxımından müstəti olmaq.

Məsələ 1. Mal-dövlət baxımından müstəti olmaq, yol azuqəsi və nəqliyyat vasitəsinin olmasından ibarətdir. Əgər bunların özü olmasa, onları əldə etmək üçün xərcləyə biləcək pul və ya malın olması da kifayətdir.

Qayıtmaq xərclərini də təmin etmək imkanının olması şərtidir. Müstəti olmaq üçün başqa şərtlər də vardır ki, onların bəyanı gələcək.

Məsələ 2. Həccin vacib olmasında gedib-qayıtmaq xərclərindən əlavə, öz şəsinə uyğun həddə ev və ev əşyaları, nəqliyyat vasitəsi və məişət üçün zəruri olma başqa şeylərə də malik olması şərtidir. Əgər onların özü də olmasa, onları əldə etmək üçün lazımi qədər pulu, yaxud dəyərli bir əşyası olmalıdır.

Məsələ 3. Evlənməyə ehtiyacı olan və subaylıq ucbatından çətinliyə, yaxud xəstəliyə və ya harama düşər ola bilən və buna görə də pula ehtiyacı olan şəxs, həcc xərclərindən əlavə evlənmək xərclərinə də malik olduğu halda müstəti sayılır.

Məsələ 4. Başqasına borc vermiş və müstəti olmağın başqa şərtlərinə də malik olan şəxsin borcunu almaq vaxtı çatmışdırsa və ya vaxtının çatmasına bir şey qalmamışdırsa, zəhmətsiz və əziyyətsiz onu geri alması mümkündürsə, onu alıb həccə getməyi vacibdir.

Məsələ 5. Əgər müstəti olmayan şəxs həcc xərclərini başqasından borc götürərsə, müstəti olmaz və əgər onunla həccə getsə, İslam həccə üçün kifayət deyildir.

Məsələ 6. Həcc xərclərinə malik olan və eyni zamanda borcu olan şəxsin əgər borcu müddətlidirsə və onu öz vaxtında ödəməyə imkanı olacağından arxayındırsa, həccə getməsi vacibdir. Həmçinin, borcun ödənilmə vaxtı çatarsa, borcu verən şəxs də onun ödənilməsini təxirə salmağa razı olarsa və borclu onu tələb olunan zaman ödəyə biləcəyindən arxayındırsa, onun həccə getməsi vacibdir. Bu iki surətdən başqa borclu şəxsə həcc vacib deyildir.

Məsələ 7. Əgər həcc xərclərinin çoxluğu mükəlləfi müstəti olmaqdan çıxarmazsa, həccin vacibliyi onun boynundan götürülmür. Amma əgər bu cür xərclər yaşayış tərzini çətinləşdirərsə, həcc mükəlləfin boynundan götürülür.

Məsələ 8. Ehtiyac duyulmayan və artığını satdıqları təqdirdə həcc xərclərini təmin edəcək miqdarda malları olan şəxslər başqa şərtlərə də malik olsalar, həccə getmək onlara vacibdir.

Məsələ 9. Əgər malik olduğu malın istitaət üçün kifayət edib-etməməsində şəkk etsə, zahiri nəzərə əsasən, araşdırması vacibdir. Bu baxımdan öz malının miqdarını və ya həcc xərclərini bilib-bilməməsi arasında heç bir fərq yoxdur.

Məsələ 10. Həccin adi vəziyyəti və xərcləri ilə müqayisədə müstəti olmadığını bilən, lakin araşdırdıqda özünün hazırkı vəziyyəti ilə həccə gedə bilmək üçün yol tapa bilməyəcəyinə ehtimal verən şəxsə araşdırma aparmaq lazım deyil. Amma həcc üçün müstəti olub-olmadığını bilməyən, lakin bilmək istəyən şəxsə, zahiri nəzərə əsasən, öz mövcud maddi vəziyyətini nəzərdən keçirməsi vacibdir.

Məsələ 11. Hacılar xidmət etmək üçün əcir olan şəxs xidmət əsnasında həcc əməllərini də yerinə yetirə bilərsə və qayıtdıqdan sonra öz yaşayışını maddi cəhətdən təmin edə biləcəksə, müstəti sayılır və həcc ona vacibdir, yerinə yetirdiyi həcc də İslam həccə üçün kifayətdir. Baxmayaraq ki, əcir olmaq ona vacib deyildir.

Məsələ 12. Həccdən qayıdana qədər ailəsinin xərclərini ödəməyə imkanı olmaq müstəti üçün şərtidir.

Məsələ 13. Həccdən imkanlı qayıtmaq, yəni qayıtdıqdan sonra həyat tərzinin maddi cəhətdən çətinliyə düşməməsi üçün ticarət, əkinçilik, sənətkarlıq, yaxud bağ və dükan kimi mülkiyyət mənfəətinə malik olması, müstəti olmaqda şərtidir. Əgər öz halına uyğun qazanc əldə etmək qüdrəti olarsa, kifayətdir. Əgər qayıtdıqdan sonra dolanış tələbatı aylıq maaşla təmin olarsa, kifayətdir. Buna görə də həccdən qayıdarkən elmiyyə hövzələrinin aylıq təqaüdlərinə ehtiyacları olan və həmin təqaüdün onların yaşayış tələbatını ödəmək üçün kifayət edən elm əhlinə (tələbələrə) həcc vacibdir.

Məsələ 14. Həccin vacib olması üçün bədən, yol və zaman cəhətdən istitaətin olması şərti mötəbərdir. Buna görə də yol getmək qüdrəti olmayan, yaxud çox əziyyət çəkən xəstə üçün həcc vacib deyildir. Həmçinin, yolu açıq olmayan və ya həccə çatı biləcək dərəcədə vaxtı olmayan şəxsə həcc vacib deyildir.

Məsələ 15. Əgər istitaətin şərtləri mövcud olan halda həccə yerinə yetirməzsə, günahkardır və həcc onun boynunda qalır. Buna görə də mümkün olan təqdirdə dərhal həccə getməlidir.

Məsələ 16. Müstəti özü həccə getməlidir və başqasının onun tərəfindən həccə getməsi kifayət etməz. Amma həccə boynunda qalan və qocalıq, ya xəstəlik ucbatından həccə gedə bilməyən şəxsin əvəzinə başqa birisi həccə gedə bilər.

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

Məsələ 17. Özü müstəti olan şəxs başqasının əvəzinə həccə gedə bilməz. Əgər başqasının əvəzinə həccə getsə, həcci batildir.

Məsələ 18. Boynunda vacib həcc olan şəxs onu yerinə yetirməyib dünyadan gedərsə, qoyub getdiyi maldan onun üçün həcc əməlləri yerinə yetirilməlidir. “Miqat” həcci də kifayət edər.

İstitaətə aid olan müxtəlif məsələlər

Məsələ 1. Ərinin sağlığında maddi cəhətdən müstəti olmayan, amma ölümündən sonra onun mirası ilə müstəti olan, lakin xəstəlik ucbatından həccə gedə bilməyən qadının xəstəliyi həccə getmək qüdrətini əlindən alacaq dərəcədə olarsa, müstəti deyildir. Buna görə də həcc ona vacib olmaz. Əgərəri öldükdən sonra, həccdən qayıtdıqda yaşayışını təmin etmək üçün bir işi, əkini, ya peşəsi olmazsa, ona çatan irsin həccə gedib-gəlmək üçün kifayət etməsinə baxmayaraq, müstəti sayılmaz.

Məsələ 2. Mehriyyəsi həcc xərclərinə çatacaq qədər, yaxud ondan da çox olan qadın, əgər mehriyyəsini alıb həccə gedə bilərsə, müstəti sayılır.

Məsələ 3. Əgər qadının mehriyyəsi həcc xərclərini ödəyəcək qədər olsa və onu ərindən istədiyi təqdirdə ərinin mehriyyəni ödəməyə imkanı yoxdursa, qadının onu tələb etməyə haqqı yoxdur və müstəti deyildir.

Məsələ 4. Çox bahalı evi olan şəxs onu satdığı təqdirdə ondan ucuz bir ev ala biləcək və artıq qalan pulla həccə gedə biləcəksə, malik olduğu evin öz şənindən artıq olmadığı təqdirdə onu satmaq lazım deyil və satarsa, müstəti olmaz. Əgər evi onun şənindən artıqdırsa və digər şərtlər də mövcuddursa, müstəti sayılır.

Məsələ 5. Qazanc və qeyri-qazanc yolları ilə həccə gedib-gəlmək xərclərinə malik olan və qayıtdıqdan sonra minbər və təbliğ kimi qazanc gəliri ilə, qalanını isə şəri vergilərdən gələn aylıq təqaüdlə təmin edə bilən şəxs, həccdən qayıtdıqdan sonra yaşayışını idarə etmək üçün təqaüdə ehtiyacı olsa da, müstəti sayılır.

Məsələ 6. Ev almaq üçün torpaq və ya başqa bir şey satan şəxsin bu pula ehtiyacı varsa, müstəti deyildir. Baxmayaraq ki, bu pul həcc xərclərinə çatacaq miqdardadır.

Məsələ 7. Həcc vaxtı gəlib çatdıqdan sonra müstəti olan şəxs özünü istitaətdən sala bilməz. Vacib ehtiyata əsasən, vaxtın çatmasından qabaq da özünü müstətilikdən salmamalıdır.

Məsələ 8. Həcc üçün başqasına əcir olan şəxs əcir olma müqaviləsindən öncə müstəti deyildirsə, amma əcir olduqdan sonra bu yolla əldə etdiyi maldan qeyrisi ilə müstəti olarsa və həmin il üçün həccə əcir olmuşdursa, bu müqavilə batildir və öz həccini yerinə yetirməlidir.

Məsələ 9. Cəddəyə daxil olan karvanların xidmətçiləri əgər hacılara xidmət etmələri ilə yanaşı bütün həcc əməllərini yerinə yetirə bilərlərsə və eyni zamanda müstəti olmaq üçün lazım olan başqa şərtlərə də malik olarlarsa (məsələn: hal-hazırda və ya gələcəkdə yaşayış üçün gərəkli olan şeylərə malik olsalar və ehtiyacsız qayıtsalar, yəni qayıtdıqdan sonra iş, peşə və s. ilə yaşayışlarını öz halına uyğun şəkildə davam etdirə biləcəklərsə), müstətidirlər və İslam həccini yerinə yetirməlidirlər. Bu, onların vacib həccləri üçün kifayət edər. Amma əgər başqa şərtlərə sahib deyillərsə, yalnız həccə getmək imkanı ilə onlar üçün istitaət hasil olmaz və onların bu həccləri müstəhəbdir. Sonradan müstəti olsalar, vacib həcc yerinə yetirməlidirlər.

Məsələ 10. Həkimlər və ya ezam olunaraq miqata gələn başqa şəxslər miqatın istitaət şərtlərinin hamısına malikdirlərsə, İslam həccini yerinə yetirmələri vacibdir. Baxmayaraq ki, öz ezamiyyət işlərini də yerinə yetirmələri lazımdır.

Məsələ 11. Maddi imkanı olan və istitaətin başqa şərtlərinə də malik olan şəxsin həccə getməsi lazımdır. Müqəddəs məkanların ziyarəti və məscid tikmək kimi digər xeyirxah işlər görmək onu əvəz etməz.

Məsələ 12. Müstəti olan şəxs vacib həccdə qəflət üzündən və ya müstəti olmadığını güman etdiyindən, yaxud gələn ilin həcc əməllərini daha yaxşı yerinə yetirmək üçün məşq etmək məqsədilə müstəhəb həcc niyyəti etsə, həcc əməllərini Allah-Təalanın ondan istədiyi həcc niyyəti ilə yerinə yetirmişdirsə, kifayətdir. Bundan başqa surətlərdə onun vacib həcc üçün kifayət etməsi işkallıdır (zahirən düz deyildir). Buna görə də ehtiyata əsasən, sonrakı ilin həccini tərk etməməlidir.

Məsələ 13. Müstəti olan şəxs ehram geyinib həməmə daxil olandan sonra ölərsə, boynundan həcc götürülür.

Məsələ 14. Əgər vəfat etmiş şəxs sağlığında müstəti idisə və həccə getməyi qəsdən təxirə salmışdysa, həcc onun boynundadır və onun mirasından bir miqat həccini üçün pul ayrılıb həcc yerinə yetirilməlidir.

Məsələ 15. Hər bir cəhətdən müstəti olan, lakin həccini yerinə yetirməyən şəxsin boynunda həcc qalmaqdadır. Əgər hal-hazırda qocalıq və ya sağalmaq ümidi olmayan xəstəlik səbəbindən həccə getmək qüdrəti yoxdursa,

başqasını öz yerinə naib edib həccə göndərməsi vacibdir.

Məsələ 16. Qadının vacib həcc səfərində ərindən icazə alması şərt deyildir. Əri onun həcc səfərinə getməsinə razı olmasa da, qadın özünün vacib həcc səfərini yerinə yetirməlidir.

Məsələ 17. Maddi cəhətdən müstətilikdə nəfəqə ödəmək imkanı şərt olan ailədən məqsəd ürfi (xalq arasında adi formada olan) ailədir. Baxmayaraq ki, onlara nəfəqə vermək şəri cəhətdən ona vacib deyildir.

Sual 1. Həccə gedən şəxs Mədinədə xəstələnmişdir və hal-hazırda xəstəxanada müalicə olunur. Həkimlərin nəzəri budur ki, o, iki həftəyə qədər istirahət etməlidir. İstirahət müddəti tamam olduqdan sonra həcc əməllərini yerinə yetirmək üçün onu aparmaq çətinləşən halda, əgər onu Məkkəyə aparsalar, o şəxsin vəzifəsi nədən ibarətdir?

Cavab. Əgər onun müstəti olduğu ilk ildirsə və acizlik halında əməl olunan qədər də həcc əməllərini yerinə yetirməyə qüdrəti yoxdursa, istitətdən düşmüşdür və həcc ona vacib deyildir. Yox əgər onun müstəti olduğu ilk il deyildirsə və həcc onun boynunda qalmışdırsa, həmçinin yaxşılaşacağına da ümidi yoxdursa, öz yerinə ümrə və təməttö həccə üçün naib tutmalıdır.

Sual 2. Hal-hazırda həccə getmək istəyənlər qabaqcadan növbəyə durub adlarını yazdırmalı və həccin müqəddimələrini hazırlamalıdır. Əgər bir nəfər adını yazdırsa, amma onun adını bir neçə il sonra elan etsələr və bu zaman başqa bir vasitə ilə həccə getmək imkanı yaransa və bunun üçün borc alıb Məkkəyə getsə, onun həcc İslam həccə kimi qəbuldur, ya yox?

Cavab. Əgər həcc öncədən onun boynunda qalmamışdırsa və indi də borc almaqdan başqa həccə getmək üçün imkanı yoxdursa, ona həcc vacib deyildir və bu həcc İslam həccə sayılmaz.

Sual 3. Mən borcla və aylıq maaşımı vaxtından bir ay qabaq alıb həccə getdim. Borclu olduğum şəxsin mənim bu həcc səfərimdən tamamilə razı və həmin pula da ehtiyacı olmadığını nəzərə alsaq, mənim həccim vacib həccdən sayılırmı?

Cavab. Əgər siz maddi cəhətdən müstətiliyə çatmışdınızsa və sonradan həmin borcu asanlıqla ödəyə

biləcəkdinizsə, həcciniz vacib həcc hesab olunar. Amma əgər yalnız borcla maddi müstətiliyə çatmısınızsa, müstəti deyilsiniz və həcciniz İslam həccindən sayılmaz.

Sual 4. İnşallah, mən (həcc təşkilatının püşk atmasına əsasən) aşağıdakı şərtlərlə gələn il həyat yoldaşımla birlikdə həccə gedəcəyəm:

Mənin və həyat yoldaşımın ziyarət xərcləri tamamilə xümsü verilmiş puldan təmin olunmuşdur;

Müəlliməm və öz güzəranımı daimi maaşımla adi halda və qənaətlə keçirirəm;

Evim və şəxsi maşınım yoxdur və hər hansı bir şəhərdə işlə təmin olunsam, kirayədə qalıram;

Yaşayış üçün gərəkli olan əşyalara adi şəkildə malikəm.

Yuxarıdakı şərtləri və həccin vacib olub-olmaması haqqında ortaya atılan şübhələri nəzərə almaqla, bilmək istəyirik ki, mənim və yoldaşımın həccə vacib həcc üçün kifayətdirmi?

Cavab. Həyat yoldaşınızın həccə gedib-gələ biləcək qədər pulu olsa, gedə bilər və müstətidir. Siz isə öz şəninizə uyğun şəkildə özünüzi və ailənizin yaşayışı üçün lazım olan əmlaka malik olduğunuz və həccdən qayıtdıqdan sonra qazancınız ilə özünüzi və ailənizin güzəranını təmin edə biləcəyiniz təqdirdə müstətisiniz.

Sual 5. Müstəti olan şəxsə həccə getməkdə güzəşt etmiş və bunun nəticəsində də həcc növbəsi əlindən çıxmışdır. İndi isə növbə yazmırlar. İranda və ya İrandan kənarda vasitə və sifarişlə, çoxlu pul sərf etməklə həccə getmək caizdirmi?

Cavab. İran İslam Respublikasının qayda-qanunlarını pozmamaq və həddindən artıq çətinliyə düşməmək şərtilə, əlindən gələn bütün səylərini edərək həccə getməlidir.

Sual 6. Əvvəllər boynunda həcc olmayan, amma təməttö həccinə növbə yazılarkən müstəti olan şəxsin sonradan maddi vəziyyəti pisləşmiş və banka qoyduğu pulu ehtiyacı olmuşdur. Həmin pulu bankdan götürə bilərmi? Bundan əlavə, əvvəlinci və ya ondan sonrakı illərdə püşk onun adına çıxsa, fərqi vardırmi?

Cavab. Qeyd olunan surətdə müstəti deyildir və pulu geri götürə bilər. Püşkün hansı ildə çıxmasının heç bir fərqi yoxdur.

Sual 7. Boynunda olan vacib həcci yerinə yetirmək üçün Azərbaycandan həccə gedən şəxs Mədinədə xəstələnmiş, elə o halda da Məkkəyə tərəf hərəkət etmiş və həcc mərasimi başlamazdan qabaq Məkkə şəhərində vəfat etmişdir. Ölüm çağında onun bütün mülkiyyəti bir miqdar pul və Azərbaycanda olan bir qədər torpaq sahəsindən ibarət idi. Bu pulun onun yerinə naib tutularaq həccə göndərməyə çatmadığını nəzərə alaraq, onun varisləri torpaq ərazisini satın naib tutmalıdırlarmı, yoxsa onun vəfatı ilə həcc boynundan götürülür?

Cavab. Əgər o, təməttö ümrəsinin ehramıyla Məkkəyə daxil olmuş və ümrə əməllərini yerinə yetirmədən, ya tamamlamadan, ya da tamamladıqdan sonra vəfat etmişdirsə, bu miqdar əməl onun üçün kifayətdir və həcc təklifi üzərindən götürülmüşdür. Amma əgər ehram bağlamadan öncə Məkkəyə daxil olmuş və orada vəfat etmişdirsə və qabaqcadan boynunda həcc qalmışdysa, irsinin əslindən onun əvəzinə həccə getmək üçün naib tutulmalıdır (Miqat həcci kifayətdir). Əgər qabaqcadan boynunda həcc qalmamışdysa, qeyd etdiyiniz surətdə müstəti sayılmır və naib tutmaq da lazım deyildir.

Sual 8. Əgər bir şəxs miqatda müstəti olub İslam həcci yerinə yetirərsə, caizdirmi? Bu surətdə ehtiyacsız qayıtmaq şərtidirmi?

Cavab. Əgər müstətidirsə, kifayətdir, amma ehtiyacsız qayıtmaq şərtidir.

Sual 9. Heç bir göstəriş vermədən bir orqan, ya bir təşkilat bir nəfəri həccə göndərsə, bu, bəzl (hədiyyə) edilən həccdən sayılırmı? Bu cür təklif olunan həcci qəbul etmək vacibdirmi?

Cavab. Şəri qanunlar çərçivəsində olarsa və hər hansı bir yöndə fəaliyyət göstərməsi üçün vəzifələnməzsə, bu, bəzl edilmiş həcc hökmündədir.

Sual 10. Bir nəfərin dörd oğlu vardır və oğlanlarının hamısını evləndirmişdir. Borcunun olmaması ilə yanaşı, özünün bir illik xərclərini də kənara qoymuşdur. Gəliri oğlanlarının gəliri ilə bir yerdədir. Hazırda onlarda iki nəfərin həccə gedəcəyi qədər pul vardır. İndi onlara həcc vacibdirmi? Əgər vacibdirsə, yalnız ataya vacibdir, yoxsa həm ataya, həm də oğula həccə getmək vacibdir? Əgər oğula da vacibdirsə, onların hansı bu iş üçün daha üstündür?

Cavab. Öz malı həccə getmək üçün kifayət edən şəxs Məkkəyə gedə bilərsə və həccdən qayıtdıqdan sonra öz şərinə uyğun tərzdə yaşayışını təmin edə bilərsə, müstətidir və həccə getməlidir.

Sual 11. Mən 72 yaşındayam və maddi cəhətdən müstəti sayılıram. Tiryək çəkməyə adət etdiyim üçün ölkə qanunlarına əsasən, səhiyyə idarəsi həccə getməyimə mane olur. Həcc mövzusunda mənim şəri vəzifəm nədən ibarətdir?

Cavab. Əgər qabaqcadan müstəti olduğunuz halda getməmisinizsə, sizin boynunuzda həcc qalmaqdadır. Amma əgər qabaqcadan müstəti olmamısınızsa, tiryəki atmaqla səhiyyə idarəsindən Məkkəyə getmək üçün icazə almaq vəziyyətinə gələ bilməyənsiz, müstəti sayılmırsınız.

Sual 12. Sərmayəsinin və ya iş dəzgahlarının bir miqdarını satmaqla asudə yaşayış imkanı əldə edə biləcək və onun yerdə qalanı ilə həccə gedə biləcək bir şəxs müstətidirmi?

Cavab. Başqa şərtlərin də mövcud olduğu təqdirdə müstətidir.

Sual 13. Bir nəfərin bir neçə il məhsul verməyən meyvə bağı vardır. Amma həmin bağın dəyəri həcc xərcləri üçün kifayətdir. Bağın sahibi bilir ki, bağı məhsul gətirən zaman o da artıq əldən düşmüş olacaq və elə buna görə də bağın gəliri ilə dolanışığını təmin etməlidir. Bu şəxs müstətidirmi?

Cavab. Əgər o şəxsin bağın gəlirindən başqa dolanışığını təmin edəcək bir yeri yoxdursa, müstəti sayılmaz.

Sual 14. Borclu şəxsin müstəti olması üçün nə qədər pul lazımdır? Pulu olarsa, lakin ürək xəstəliyi səbəbilə həcc və ziyarət səhiyyə komissiyası tərəfindən (həccə getməyin təhlükəli olmasını nəzərə alaraq) bu iş üçün ona icazə verməsələr, həmin şəxs öz yerinə başqasını göndərməlidirmi?

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

Cavab. Əgər müstəti olmaqdan öncə xəstələnmiş və bu üzdən də Məkkəyə getmək qüdrəti olmamışdysa, müstəti sayılmır və naib tutmaq da lazım deyildir. Bundan əlavə, maddi cəhətdən müstəti olmaq üçün həccə gedib qayıtmağa lazım olan miqdarda pulu və borcunu asanlıqla ödəyə bilmək imkanının olması lazımdır.

Başqasının yerinə həccə getmək (naiblik)

Məsələ 1. Naibdə aşağıdakı xüsusiyyətlərin olması şərtidir:

Həddi-bülüğa çatmaq, vacib ehtiyata əsasən;

Aqıl olmaq;

İman (mömin olmaq);

Həcc əməllərini yerinə yetirəcəyinə əmin olmaq;

Naibin həcc hökmlərini və əməllərini bilməsi;

Həmin ildə naibin boynunda vacib həccin olmaması;

Həcc əməllərindən bəzilərini yerinə yetirməkdə üzrünün olmaması.

Məsələ 2. Naib tutan şəxsdə aşağıdakı xüsusiyyətlərin olması şərtidir:

İslam (müsəlman olması);

Vacib həcc üçün öz yerinə naib tutan şəxsin vəfat etməsi və ya (sağ olduğu təqdirdə) boynunda həcc olub sağalmaq ümidi olmayan bir xəstəlik, yaxud qocalıq ucbatından həccə gedə bilməməsi.

Müstəhəb həccdə isə bu, şərt deyildir. Naib tutan şəxsə həddi-bülüğa çatmaq və aqillik şərt deyildir. Həmçinin, naib tutanla naibin həmcins (hər ikisinin kişi və ya hər ikisinin qadın) olmaları şərt deyildir.

İndiyə kimi həccə getməmiş və müstəti olmamış bir şəxsin başqasının əvəzinə həccə getməsi caizdir.

Məsələ 3. Təməttö həccini tamamlamaq üçün vaxtının az olması səbəbilə vəzifəsi ifrad həccini yerinə yetirmək olan bir şəxsin başqa bir şəxsə əcir (naib) olması düz deyildir. Amma əgər vaxtının geniş və çox olduğu təqdirdə əcir olub sonradan vaxtı darlaşsa, ifrad həccinə keçməlidir. Bu, təməttö həccini yerinə kifayət edər və razılaşdığı zəhməthaqqını almağa da haqqı vardır.

Məsələ 4. Boynunda həcc olan, yəni müstəti olduğu ilk ildə həccə getməyən şəxs, sonradan xəstəlik və ya qocalıq səbəbilə həccə gedə bilməyə və yaxud da həccə getdiyi təqdirdə dözülməsi qeyri-mümkün olan çətinliklərlə qarşılaşsa, naib tutması vacibdir. Bir şərtlə ki, yaxşılaşacağına və qüdrət tapacağına ümidi olmasın. Vacib ehtiyata əsasən, dərhal naib tutmalıdır. Əgər qabaqcadan həcc onun boynunda sabit qalmamışdısa, əqva nəzərə görə, ona həcc vacib deyildir.

Məsələ 5. Naib həcc əməllərini yerinə yetirdikdən sonra şəxsin üzrünün aradan getməsinə baxmayaraq, özünün həcc etməsi lazım deyildir. Amma əgər naib həcc əməllərini tamamlamamış üzrü aradan gedərsə, naibin yerinə yetirdiyi həcc naib tutan şəxsin boynundakı təklif üçün kifayət etməz.

Məsələ 6. Həcc vacib olan şəxs üçün – istər istitətin ilk ili olsun, istərsə də həcc qabaqcadan boynunda olsun – başqasını öz yerinə naib tutmaq caiz deyildir.

Məsələ 7. Əgər əcir ehram bağlayandan və hərəmə daxil olandan sonra ölərsə, naib olduğu şəxsin əvəzinə yerinə yetirməli olduğu həcc üçün kifayətdir. Əgər ehram bağladıqdan sonra və hərəmə daxil olmazdan qabaq ölərsə, yerinə yetirdiyi əməl kifayət deyildir. Onun yerinə yetirdiyi həccinmüstəhəb, ya İslam həccini və ya digər bir vacib həcc olması arasında fərq yoxdur. Özü üçün yerinə yetirdiyi həcc də bu hökmdədir.

Məsələ 8. Əgər icarə naib tutmuş şəxsin boynundakı həcci götürmək üçün olsa (necə ki, icarə edilmiş həccin elə zahiri halı da belədir) və əcir ehramı bağladıqdan sonra hərəmin daxilində ölsə, zəhməthaqqını tam almağa haqqı vardır.

Məsələ 9. Hələ özü üçün İslam həcci yerinə yetirməyib naib olaraq Məkkəyə gedən şəxs, müstəhəb ehtiyata əsasən, niyabət həccini yerinə yetirdikdən sonra özü üçün müfrədə ümrəsi yerinə yetirməlidir. Bu, vacib ehtiyat deyildir, lakin çox tələb olunmuşdur.

Məsələ 10. Həccin bəzi əməllərini yerinə yetirməkdən üzrlü olan şəxsi həcc üçün əcir tutmaq olmaz. Əgər bəzi əməlləri yerinə yetirməkdən üzrlü olan şəxs təmənnasız (pulsuz) başqası üçün həcc yerinə yetirsə, onunla kifayətlənmək işkallıdır.

Niyabətə aid olan bəzi məsələlər

Məsələ 1. Minada zəruri işləri yerinə yetirmək üçün və ya zəiflərlə birlikdə çarəsiz olaraq gecə yarısı Məşərdən Minaya getməli olan karvan xadimlərinin üzrlü olduqlarını və öz ixtiyarları ilə Məşərdə vüquf əməlini yerinə yetirməkdən üzrlü olduqlarını nəzərə alsaq, onların niyabətləri düz deyildir. Əgər xidmətçilik etməzdən qabaq əcir olmuşdularsa, görək həcc yerinə yetirsinlər və ixtiyarı vüqufu əmələ gətirsinlər.

Məsələ 2. Diri şəxsin naib tuta bildiyi surətdə miqatdan naib tutması kifayətdir.

Məsələ 3. Birinci dəfə məsələ: xidmətçi kimi həccə gedən şəxs, ikinci dəfə vəfat etmiş atası və ya anası üçün naib olaraq həccə gedə bilər. Amma əgər birinci il müstəti deyildisə və bu il müstəti olubsa, naib olaraq həccə gedə bilməz.

Məsələ 4. Naib ünvanı ilə Şəcərə məscidində ehram bağlayıb Məkkəyə gəlmiş şəxs Məkkədə başa düşsə ki, özü müstəti imiş, onun ehram bağlaması düz deyildir. Buna görə də qayıtmalı və təməttö ümrəsi üçün öz yerinə ehram bağlamalı və vəzifəsini yerinə yetirməlidir.

Məsələ 5. İmanın həccə gedən naibdə şərt olduğu kimi, təvaf, rəmy və qurbanlıq kəsmək kimi başqa əməllərində də şərtidir.

Məsələ 6. Naibə vacibdir ki, həcc əməllərini öz təqlid mərcəinin fətvaları əsasında yerinə yetirsin.

Məsələ 7. Niyabəti qəbul edən zaman həcc əməllərini yerinə yetirməkdən üzrlü olmayan, lakin icarə müqaviləsi bağlandıqdan sonra əməl zamanı və ya ehram bağlamazdan qabaq (məsələn: tərk edilməsi lazım olan bəzi şeyləri yerinə yetirməkdə üzrlü olan şəxs kimi) üzrlü şəxslərdən sayılsa, əgər onun üzrü həccin bəzi əməllərini nöqsanlı şəkildə yerinə yetirməyə səbəb olmasa, onun naibliyi səhihdir. Amma əgər onun üzrü həcc əməllərini nöqsanlandırmağa gətirib çıxarsa, icarənin batil olma ehtimalı vardır və ehtiyata ən yaxın nəzər budur ki, naiblə naib tutan şəxs arasında zəhməthaqqı haqqında, ümrə və həccin yerinə yetirilməsi haqqında bir-birləri ilə razılığa gəlsinlər.

Məsələ 8. Xidmət üçün əcir tutulmuş və Məşərdə ixtiyari vüqufu yerinə yetirməmiş şəxs və həmçinin, bu qəbildən olan pulsuz və ya pul ilə naib olaraq nöqsanlı həcc yerinə yetirmiş şəxslərin niyabəti düz deyildir və naib tutan şəxs bununla kifayətlənə bilməz. O şəxslərin də zəhməthaqqı almağa haqları yoxdur.

Məsələ 9. Həccin ixtiyari əməllərini yerinə yetirməyə qüdrəti olmayan şəxslər naib ola bilməzlər.

Məsələ 10. Doğru-düzgün qiraətdən üzrlü olan şəxslərin niyabəti batildir. Əgər bu işdən üzrlü deyillərsə, niyabətləri səhihdir və öz qiraətlərini düzəltməlidirlər.

Sual 1. Bir şəxs həcc üçün növbəyə durub növbə kartı almış və həmin kartın vasitəsilə oğlunun Məkkəyə gedərək onun əvəzindən həcc etməsini vəsiyyəət etmişdir. Atası öldükdən sonra oğlu maddi cəhətdən müstəti olmuşdur, ancaq onun həccə getməsi üçün yalnız atasının kartından istifadə etməsi mümkündür. Oğul həmin kartdan istifadə edib miqata çatdıqdan sonra atasının yerinə həcc etməlidir, yoxsa özü müstəti sayılır və öz yerinə həcc etməlidir?

Cavab. Fərz olunan sualda qeyd olunduğu kimi, oğul yalnız atasının aldığı kartın vasitəsilə həccə gedə bilirsə və miqat həccə üçün edilən vəsiyyəət atasının irsinin üçdə birindən çox deyildirsə və ya onun varisləri bu iş üçün icazə vermişlərsə, oğul həccə atasının yerinə yetirməlidir.

Sual 2. Yuxarıdakı sualda vəsiyyəət yoxdur, amma varislər həmin həcc kartını vəfat etmiş şəxsin maddi cəhətdən müstəti olan övladına vermişdilər ki, atasının əvəzinə həccə getsin. Oğul həmin kartdan istifadə edərək miqata çatdıqda niyabət həccə yerinə yetirməlidir, yoxsa özü müstəti olmuşdur və öz yerinə həcc əməllərini yerinə yetirməlidir?

Cavab. Bu fərziyyədə də niyabət həccə irəlidir.

Sual 3. Əgər yuxarıdakı iki sualda onun vəzifəsi atasının əvəzinə həccə getməkdirsə, bu surətdə özü üçün həcc etsə, İslam həccə yerinə kifayət edərmə?

Cavab. Bu əməlin İslam həccə yerinə kifayət etməsi şübhəlidir.

Sual 4. Bir nəfərin atası müstəti olan halda vəfat etmişdir. Oğul öz atasının kartı ilə onun əvəzinə həcc etmək üçün Məkkəyə yola düşmüşdür, amma miqata çatdıqdan sonra müstəti olmuşdur. Onun vəzifəsi nədən ibarətdir? (Əvvəlcədən bu iş üçün ona vəsiyyət edilməmiş və ondan niyabət həccinə getməsi də istənilməmişdir).

Cavab. Fərz olunan surətdə özü üçün həcc yerinə yetirməli, atası üçün də naib tutmalıdır.

Sual 5. Mən həcc karvanının öhdədarı idim. Mənim vəzifəm nəzarətimdə olan xəstələrdən və aciz şəxslərdən muğayat olmaq idi. Buna görə də mən iztirari vüqf əməlini yerinə yetirdim. Xahiş edirəm ki, mənim şəri vəzifəmi müəyyən edəsiniz.

Cavab. Əgər aciz şəxslərlə bir yerdə olmağınız lazım idisə, onlar ixtiyari vüqf əməlini yerinə yetirməkdən üzrlü idilərsə, sizin də onlarla birlikdə olmağınız lazım idisə və onlar vüqf əməlini öz ixtiyarları ilə yerinə yetirməkdən üzrlü idilərsə, sizin bu əməlinizin eybi yoxdur. Amma əgər başqası üçün naib olmuşdunuzsa, sizin bu niyabətiniz düz deyildir.

Sual 6. Vəfat etmiş şəxsin əvəzinə həcc etmək üçün bir nəfər naib olmuşdur və icarə müqaviləsi imzalanan vaxt həcc əməllərini yerinə yetirməkdə heç bir üzrü yox idi. Lakin həcc əməllərini yerinə yetirdikdən sonra məlum olmuşdur ki, o, Məşərül-həram vüqfundə qadınlar və xəstələr üçün bələdçi olduğundan iztirari vüqf etmiş və bundan sonra Minaya getmişdir. O, bilmirdi ki, naib gərək vüqf əməlini ixtiyari şəkildə yerinə yetirsin. Bu halda onun vəzifəsi nədir?

Cavab. Qeyd olunan surətdə onun zəhməthaqqı ilə olan niyabət həcci kifayət deyildir və zəhməthaqqı almağa haqqı yoxdur. Gərək müzd üçün əcir etmiş şəxsə müraciət etsin və ya onun icarə vaxtı qurtarmış müəyyən bir zaman üçün təyin edilməmişdirsə, niyabət həccini yenidən düzgün şəkildə yerinə yetirməlidir.

Sual 7. Rəhmətlik atam demişdi ki, böyük oğlum (yəni mən) mənim əvəzimə naib olaraq Məkkəyə getsin. İndi isə mənə çatan irs vasitəsilə müstəti olmuşam, amma indiyə qədər öz payımı pula çevirə bilməmişəm. Bu halda atamın niyabəti ilə həcc edə bilərəmmi?

Cavab. Sizin üçün maddi cəhətdən istitadətin hasil olduğunu fərz etsək (hətta sizə çatmış irsin vasitəsilə olsa da),

əgər onu satmaq və həcc xərclərinə sərf etmək imkanınız varsa, gərək özünü üçün həcc yerinə yetirəsiniz və sonradan atanızın niyabətilə həccə gedər və ya başqa bir şəxsi naib tutasınız.

Sual 8. Həcc boynunda olan bir qadın vəsiyyət etmişdir ki, onun qoyub getdiyi irsin əslindən onun üçün “bələd həcci” (öz vəsiyyətinə uyğun şəkildə) yerinə yetirilsin. Vəsiyyət olunmuş şəxs üçün can, mal və istitaət üçün lazım olan başqa şərtlər sabitdir. Yalnız növbəyə ad yazdırmaqda iştirak etmədiyinə görə (və o da üzrlü səbəbə görə) istitaət üçün yolu yoxdur. Bu şəxs niyabət həcci yerinə yetirə bilərmi?

Cavab. Əgər vəsi əvvəllər müstəti deyildisə və indi də onun üçün yol açıq deyildisə və hal-hazırda onun istitaəti yoxdursa, niyabət həcci üçün əcir tutula biləcəkdir, amma əgər əcir olmadan özünü miqata çatdırarsa, niyabət həcci yerinə yetirə bilməz və özü üçün həcc əməllərini yerinə yetirməlidir.

Sual 9. Əgər naib tutan və ya onun yerinə naib tutulan şəxslər niyabət vaxtı bilsələr ki, naib üzrlü şəxslərdəndir, amma onu bilərəkdən naib tutsalar; birinci, niyabətin zəhməthaqqısı halaldırımı? İkincisi, onun niyabət həcci düzdürmü və İslam həccindən və ya qeyri-İslam həccindən (onun tərəfindən naib olmuş şəxs üçün) kifayət edərmə?

Cavab. Əgər o şəxs üzrlü olaraq naib tutulmuşdursa, zəhməthaqqı almağa haqqı yoxdur və onun əməlləri kifayət etməz.

Ümrənin növləri

Məsələ 1. Ümrə də həcc kimi iki hissəyə bölünür: vacib və müstəhəb.

İstitaətin şərtlərinə malik olan şəxsə ömründə bir dəfə ümrə yerinə yetirməsi vacibdir. Ümrə də həcc kimi dərhal yerinə yetirilməlidir və onun vacib olmasında həccin istitaəti mötəbər deyildir. Əksinə, əgər ümrə üçün müstəti olsa – həcc üçün müstəti olmasına baxmayaraq – vacib olur. Həmçinin, bunun əksi də bu cürdür ki, əgər bir şəxs həcc üçün istitaətə malik olsa və ümrə üçün müstəti olmasa, həccə yerinə yetirməlidir. Lakin Məkkədən uzaq olan və vəzifəsi təməttö həccə yerinə yetirmək olan şəxslərin həcc istitaəti ümrə istitaətindən, ümrə istitaəti isə həcc istitaətindən ayrı deyildir. Çünki təməttö həccə bunların hər ikisinin əməllərindən təşkil olunmuşdur. Məkkədə və ona yaxın məntəqələrdə yaşayan şəxslər isə müstəsnalardır. Onların vəzifəsi “ifrad” və “qıran” həccidir ki, bu iki əməldən birinə istitaət tapmaları ilə müşayiət olunur.

Məkkəyə daxil olmaq istəyən şəxsin ehramlı olması vacibdir və əgər həcc aylarında deyil, başqa aylarda Məkkəyə daxil olmaq istəyirsə, müfrədə ümrəsi üçün ehram bağlaması vacibdir.

Məsələ 2. Ümrəni təkrarən yerinə yetirmək, həccin təkrarən yerinə yetirilməsi kimi müstəhəbdir və iki ümrə arasında müəyyən bir fasilə olması şərt deyildir. Özü üçün ümrə yerinə yetirirsə, ehtiyat budur ki, ikisinin arasında bir az fasilə versin. Amma əgər iki nəfər üçün, ya bir ümrənin özünün, o birisinin isə başqasının tərəfindən yerinə yetirirsə, qeyd olunmuş fasilə mötəbər deyildir. Beləliklə, əgər ikinci ümrə niyabət üçün olsa, naib onun üçün zəhməthaqqı ala bilər və bu iş vacib olan müfrədə ümrəsi üçün kifayət edər.

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

Həccin növləri

İslam həccı üç hissəyə bölünür: təməttö , ifrad və qiran.

Təməttö Məkkədən 48 mil (16 fərsəxə bərabərdir) uzaq olan şəxslərin vəzifəsidir.Qiran və ifrad həccləri isə onlardan qeyriləri üçün vacibdir.

İfrad həccinin və müfrədə ümrəsinin surətləri

Məsələ 1. Vaxtın darlığı səbəbindən təməttö ümrəsi yerinə yetirməyən şəxs gərək ifrad həcci niyyət etsin və bununla da təməttö ümrəsi ehramının niyyətini ifrad həccinin ehramının niyyətinə dəyişməli və Ərəfata getməlidir. Məsələn, digər hacılar kimi vüquf etməli və bundan sonra Məşərə getməli və vüquf etməlidir. Sonra da Minaya getməli və Mina əməllərini yerinə yetirməlidir. Hədy əməlini isə yerinə yetirməsi vacib deyildir. Sonra Məkkəyə getməli və ziyarət təvafı, namaz, səy, nisa təvafı və nisa təvafının namazını yerinə yetirməlidir. Sonra isə ehramdan xaric olmalıdır. Sonra oradan Minaya qayıtmalı və “beytutə” üçün, təşriq günlərinin əməllərini yerinə yetirmək üçün Minaya qayıtmalı və başqa hacılar kimibu əməlləri yerinə yetirməlidir.

İfrad həccinin surəti təməttö həcci surətindədir, yalnız bir fərqlə ki, təməttö həccində hədy vacibdir, ifrad həccində isə bu iş vacib yox, müstəhəbdir.

Məsələ 2. Təməttö həcci ifrad həccinə çevrilən şəxsin həccdən sonra yerinə yetirməsi lazım olan müfrədə ümrəsinin surəti aşağıdakı kimidir:

Hərəmdən çölə çıxaraq ən yaxın məsafədə (daha yaxşı olar ki, Cəranə, Hüdeybiyyə və ya Məkkəyə daha yaxın olan Tənimdə) ehram bağlayıb Məkkəyə qayıtsın və təvaf edib namazını qılsın, Səfa və Mərvə arasında səy etsin, təqşir etsin, yaxud da saçını qırıxsın, Nisa təvafını yerinə yetirib təvaf namazı qılsın.

Təməttö həccinin yerinə yetirilmə qaydalarının xülasəsi

Təməttö həcc-i iki əməldən təşkil olunmuşdur:

Təməttö ümrəsi;

Təməttö həcc-i.

Təməttö ümrəsi həccdən qabaq yerinə yetirilir.

Təməttö ümrəsi beş hissədən ibarətdir:

Ehram;

Kəbənin təvafı;

Təvaf namazı;

Səfa və Mərvə dağları arasında səy etmək;

Təqsir (yəni tük və ya dırnaqlardan bir qədər kəsmək)

Təməttö həcci on beş əməldən ibarətdir:

Məkkədə ehram bağlamaq;

Ərəfatda vüquf etmək;

Məşərül-həramda vüquf etmək;

Əqəbə cəmərəsinə daş atmaq;

Qurban kəsmək;

Saçı qırmaq və ya azaltmaq (təqsir);

On birinci gecəni Minada qalmaq;

On birinci gün 3 cəmərata daş atmaq;

On ikinci gecəni Minada qalmaq;

On ikinci gün 3 cəmərata daş atmaq;

Həcc təvafı etmək;

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

İki rəkət təvaf namazı qılmaq;

Səfa və Mərvə arasında səy etmək;

Nisa təvafı etmək;

Nisa təvafının namazını qılmaq.

Məsələ 1. Müfrədə ümrəsini həcc aylarında təməttö ümrəsindən qabaq yerinə yetirmək caizdir. Bu məsələdə sərurə (ilk dəfə həccə gedən şəxs) ilə qeyri-sərurə arasında heç bir fərq yoxdur.

Məsələ 2. Ehtiyata əsasən, insanın özü üçün yerinə yetirdiyi iki ümrə arasında bir aydan az vaxt fasiləsi olmamalıdır. Əgər ikinci ümrə niyabət üçün olsa, əcir onun üçün zəhməthaqqı ala bilər. Əgər naib tutan şəxsə müfrədə ümrəsini yerinə yetirmək vacib olsa, bu kifayətdir.

Miqatlar

Hacıların Məkkəyə getdikləri yollar müxtəlif olduğu üçün təməttö ümrəsinin ehram bağlanan yerləri (miqatlar) müxtəlifdir. Bunlar aşağıdakı beş miqatdan ibarətdir:

Birinci, Zül-Hüleyfədəki Şəcərə məscididir. Bu, Mədinədən Məkkəyə gedənlərin miqatıdır.

Məsələ 1. Yalnız zərurət halında (məsələn: xəstəlik, zəiflik və s. ucbatından) ehramı Şəcərə məscidindən Cöhfəyə kimi təxirə salmaq caizdir.

Məsələ 2. Mədinə yolu ilə Məkkəyə gedən şəxslər üçün Şəcərə məscidindən xaricdə ehram bağlamaq kifayət etməz. Onlara məscidin daxilindən möhrim olmaq vacibdir.

Məsələ 3. Cünub və heyz olan şəxslər məsciddən keçən halda möhrim ola bilərlər. Amma gərək məsciddə dayanmasınlar.

İkinci, Əqiq vadisidir. Onun əvvəlinə “məsləx”, ortasına “qəmrə”, axırına isə “zatu-irq” deyilir. Bu, İraq və Nəcd tərəfdən Məkkəyə gedənlərin miqatıdır.

Üçüncü, Qərnul-mənazildir. Bu, Taif yolu ilə Məkkəyə gedənlərin miqatıdır.

Dördüncü, Yələmləmdir (dağ adıdır). Bu, Yəməni yolu ilə Məkkəyə gedənlərin miqatı sayılır.

Beşinci, Cöhfədir. Bu, Şam yolu ilə həccə gedənlərin miqatıdır.

Burada bir neçə məsələ vardır:

Məsələ 1. Əgər şəri dəlil hasil olsa, yəni iki adil şəxs şəhadət versələr ki, “filan məkan miqatdır”, axtarış və elm hasil etmək lazım deyil. Əgər elm və dəlil mümkün olmazsa, o yerləri tanıyan şəxslərdən soruşmaqla hasil olan zənn ilə kifayətlənə bilərlər.

Məsələ 2. Əgər miqatların heç birindən keçməyən bir yol ilə getsə, gərək miqatların müqabilində ehram bağlasın.

Məsələ 3. İxtiyari halda Cəddədə ehram bağlamaq caiz deyil və gərək ehram üçün beş miqatdan birinə getsin. Amma əgər bunun üçün qüdrəti olmasa, bu halda, ehtiyata əsasən, Cəddədə nəzir edib ehram bağlamalıdır.

Məsələ 4. Müqabillərdən məqsəd budur ki, Məkkəyə tərəf gedən şəxs elə bir yerə çatsın ki, miqat onun sağ və ya sol tərəfində olsun. Belə ki, əgər bu məkandan irəlidə olduqda miqat onun arxa tərəfinə meyilli olsun.

Məsələ 5. Miqata çatmazdan qabaq ehram bağlamaq caiz deyildir. Əgər ehram bağlasa da düz deyildir. Amma əgər miqatdan qabaqda olan bir yerdə ehram bağlamağa nəzir etsə, caizdir və həmin yerdə möhrim olmalıdır. Məsələn, əgər Qumda ehram bağlamağa nəzir etsə, nəzrinə əməl etməsi vacibdir.

Məsələ 6. İxtiyari halda ehramı miqatdan təxirə salmaq caiz deyildir. Əgər unudaraq, ya biməməzlik və ya başqa səbəblər üzündən miqatdan ehramsız keçib getsə, bu surətdə əgər miqata qayıda bilərsə, gərək qayıtsın və miqatda ehram bağlasın. Əgər miqata qayıda bilmirsə, belə ki, əgər hərəmə daxil olmuşdursa, gərək hərəmdən çıxsın və vacib ehtiyata əsasən, bacardığı qədər miqata yaxınlaşsın və orada ehram bağlasın. Əgər vaxtın darlığı və s. səbəblər üzündən hərəmdən çölə çıxma bilməsə, hərəmin daxilində (üzrünün aradan getdiyi yerdə) möhrim olmalıdır.

Məsələ 7. Əgər miqatdan ehramsız keçsə, vaxtın dar olmadığı surətdə keçdiyi miqata qayıdaraq orada ehram bağlaması vacibdir (istər qarşıda başqa bir miqat olsun, istər olmasın).

Miqata aid olan müxtəlif məsələlər

Məsələ 1. Şəcərə məscidinin ətrafında deyil, onun içərisində ehram bağlamaq vacibdir.

Məsələ 2. Əgər qadın miqatda heyz olsa və yaqin bilsə ki, tərəttö ümrəsini vaxtında yerinə yetirə bilməyəcək, gərək ifrad həccə niyyəti etsin və həcc qurtardıqdan sonra ümrə etsin.

Məsələ 3. Əgər Məkkədə olan bir şəxs tərəttö ümrəsi yerinə yetirmək istəsə, lakin üzrlü səbəblərə görə miqata gedə bilməsə, hərəmdən çölə çıxıb ehram bağlamalıdır. Bu iş üçün hərəmə ən yaxın olan bir yerə getmək kifayətdir.

Məsələ 4. Başqa ölkələrdən olan şəxslər üçün tərəttö və müfrədə ümrələrində olan miqat, qeyd olunan miqatlardır. Baxmayaraq ki, müfrədə ümrəsi üçün Cəddədə nəzir edib ehram bağlamağın caiz olması ehtimaldan uzaq deyil.

Məsələ 5. Məkkəyə getmək istəyən və bundan sonra Məkkədən çıxmalı olan karvanların xidmətçiləri, ehtiyata əsasən, tərəttö ümrəsi etməlidirlər və gərək Məkkəyə daxil olmaq üçün qeyd olunan miqatların birinə getməli və orada müfrədə ümrəsi üçün ehram bağlamalıdırlar. Hərəmə ən yaxın məkan bu şəxslərin miqatı deyildir. Müfrədə ümrəsini yerinə yetirdikdən sonra Məkkədən çölə çıxı bilərlər. İkinci, üçüncü və ondan sonra Məkkəyə daxil olmaq üçün ehram vacib deyildir. Bu şəxslər axırıncı dəfə Məkkəyə daxil olarkən Şəcərə məscidi və ya Cəhfə kimi yuxarıda qeyd olunan miqatlara getməli və oradan tərəttö ümrəsi üçün ehram bağlamalıdırlar.

Məsələ 6. Miqatdan öncə nəzirlə ehram bağlamaq səhihdir. Buna görə də məscidə girməkdən şəri cəhətdən üzrlü olan heyzli qadınlar nəzir et-məklə Mədinədə ümrə üçün ehram bağlaya bilərlər. Bu surətdə Şəcərə məscidinə daxil olmaq lazım deyildir. Əgər qadının əri yanındaırsa, onun nəzri ərinin icazəsi ilə olmalıdır.

Məsələ 7. Cəhfə miqatı məscidə məxsus deyil və Cəhfənin hər bir yerində ehram bağlamaq olar.

Məsələ 8. Tərəttö ümrəsi ilə həccin ortasında Məkkədən çıxmaq caiz deyil, amma zərurət və ehtiyac olduqda

eybi yoxdur. Bu surətdə də, ehtiyata əsasən, həcc ehramı bağlayıb çölə çıxmalıdır. Amma möhrim olmaq çox çətin olduğu surətdə ehramsız da Məkkədən çıxmaqla da Məkkədən çıxmaq həccin düzgünlüyünə zərər yetirməz. Karvan xadimləri və onların oxşarları müfrədə ümrəsi ilə Məkkəyə daxil olub təməttö ümrəsini o zaman yerinə yetirə bilirlər ki, ondan sonra (Ərəfatda vüquf etmək müstəsna olmaqla) bir daha Məkkədən çölə çıxmaqla da Məkkədən çıxmaq həccin düzgünlüyünə zərər yetirməz.

Məsələ 9. Cəddədə ehram bağlayıb təməttö ümrəsinin əməllərin yerinə yetirən şəxs əgər miqata getməkdən üzrlü olmasa və təməttö ümrəsi üçün kifayət qədər vaxt olsa, gərək miqata gedib ehram bağlasın və təməttö ümrəsini təzədən yerinə yetirsin.

Məsələ 10. Təməttö həcc qurtardıqdan sonra bir şəxs Məkkədən xaric olsa və yenidən Məkkəyə getmək istəsə, təməttö ümrəsinin ehramından bir ay keçməmişdirsə, ehram bağlamaq lazım deyil və ehramsız Məkkəyə daxil ola bilər.

Məsələ 11. Müfrədə ümrəsi yerinə yetirmiş bir şəxs bir aydan az fasilə içərisində miqatdan ehramsız keçə bilər.

Məsələ 12. Əgər qadının əri öz yanında olmasa, miqatdan qabaq ehram bağlamaq üçün nəzir etməsi ərinin icazəsinə bağlı deyil, amma əgər əri yanında olsa, ehtiyat budur ki, onun icazəsi olmadan nəzir etməsin. Belə ki, əgər nəzir etsə, səhih deyildir.

Məsələ 13. Miqatdan qabaq nəzir etmək naib üçün də caizdir.

Sual. Bir dəstə camaat Taif yolu ilə Məkkəyə doğru gedirdilər. Qərnul-mənazilə çatmazdan qabaq onları Qərnul-mənazil yolu ilə getmələrinə mane olub Əqiq vadisi istiqamətində göndərdilər. Buna görə də onlar Əqiq vadisində ehram bağladılar. Onların ehramının hökmü necədir?

Cavab. Səhihdir.

Sual 2. Mədinədən Məkkəyə gələn heyzli qadın güman edirdi ki, Şəcərə məscidindən keçərkən möhrim ola bilər və öz vəzifəsinə əməl edə bilər. Amma məscidin həyətinə çatdıqda camaatın çox olması ucbatından

məsciddən keçməklə möhrim ola bilməyəcəyini görür və buna görə də nəzir etmək üçün öz yanında olan ərindən icazə alır və məsciddən bir neçə addım aralıda dayanıb nəzir etməklə möhrim olur. Onun əməli kifayətdir, ya yox?

Cavab. Əgər miqatdan qabaq nəzirlə eħram bağladığını yəqin bilsə, eybi yoxdur.

Sual 3. Heyzli qadın Şəcərə məscidindən keçən halda eħram bağlaya biləcəyini güman edib məscidə daxil olur və fasiləsiz olaraq eħram bağlayır, “ləbbeyk”-ləri deyir və çölə çıxmaq istədiyi qapıya tərəf bir neçə addım irəliləyir, lakin keçə bilməyəcəyini görüb geri qayıdır. Nəticədə məscidə daxil olduğu qapıdan çıxır. Onun eħramının hökmü nədir?

Cavab. Səhihdir.

Sual 4. Əgər miqatdan xaric olduqdan sonra başa düşsə ki, “ləbbeyk”-ləri deməyib və ya başqa səbəbə görə eħramı düz deyildir, belə ki, əgər olduğu yerdən miqata qayıtmaq istəsə mümkün olmayacaq, amma əgər Məkkəyə getsə qayıda biləcəkdir, bu halda Məkkəyə gedib oradan miqata qayıda bilərmi, yoxsa olduğu yerdəcə eħram bağlamalıdır?

Cavab. Əgər miqata qayıda bilərsə, hətta Məkkəyə getməklə də olsa, başqa bir vacib əməl üçün qeyri-miqatda eħram bağlaya bilməz. Amma ən yaxın məkandan Məkkəyə daxil olmaq üçün müfrədə ümrəsi niyyəti ilə möhrim olmalıdır. Onun əməllərini yerinə yetirdikdən sonra müəyyən olunmuş miqatlardan birinə getməli və təməttö ümrəsi üçün eħram bağlamalıdır.

Ehramın şərtləri

Ehram bağlayan zaman üç şey vacibdir:

Niyyət. Təməttö ümrəsi üçün ehram bağlamaq istədikdə təməttö ümrəsinin niyyətini etməlidir.

Məsələ 1. Ümrə, həcc və onun əməlləriibadət olduğu üçün mükəlləf onları xalis niyyətlə - Allah-Təalaya itaət olaraq – yerinə yetirməli və ehramı batil edən şeyləri əncam verməyi qəsd etməməlidir.

Təlbiyə. Yəni “ləbbeyk” demək. Təlbiyə olaraq bunları demək kifayətdir:

Ləbbeykə Allahummə ləbbeyk. Ləbbeykə la şərikə ləkə ləbbeyk.

Əgər bunları deməklə kifayətlənərsə, möhrim olar və ehramı da səhihdir. Bu dörd “ləbbeyk”-i qeyd olunan şəkildə dedikdən sonra, ehtiyata əsasən, bunları da demək müstəhəbdir:

İnnəl-həmdə vən-nimətə ləkə vəl-mulk la şərikə ləkə ləbbeyk.

Məsələ 1. “Ləbbeyk”-i bir dəfədən çox demək vacib deyildir.

Məsələ 2. Vacib miqatlardakı “ləbbeyk”-i öyrənə bilməsə və ya öyrənməyə vaxtı olmasa və başqasının dediyi “ləbbeyk”-i də təkrar edə bilməsə, bacardığı qədər deməli və ehtiyata əsasən, naib də tutmalıdır.

Məsələ 3. Təməttö ümrəsinin təlbiyəsini Məkkə evləri görünən zaman, həcc təlbiyəsini isə Ərəfə günü günorta

olduqda dayandırmaq lazımdır.

Kişilər “lonk” və “rida” deyilən iki ehram paltarını çiyinlərinə atmalıdırlar.

Məsələ 1. Vacib ehtiyata əsasən, bi iki geyimi ehram niyyətini etməzdən və təlbiyə deməzdən qabaq geyinməlidir. Amma əgər təlbiyədən sonra geyinərsə, müstəhəb ehtiyata əsasən, təlbiyəni yenidən deməlidir.

Məsələ 2. Lonkun dizi və göbəyi örtməsi vacib deyildir. Adi halda olması kifayətdir.

Məsələ 3. Vacib ehtiyata əsasən, ehram paltarını geyinərkən niyyət edib Allahın əmr və itaətini qəsd etməlidir.

Məsələ 4. Bu iki paltarın namazın səhih olduğu geyimlərdən olması şərtidir. Belə ki, ipəkdən, əti yeyilməyən heyvanların dərilərindən hazırlanmış paltarlar və namazda bağış-lanmayan nəcisli paltarlar kifayət deyildir. Vacibdir ki, lonk bədəni göstərəcək dərəcədə nazik olmasın.

Məsələ 5. Qadının ehram paltarını xalis ipəkdən olmamalıdır.

Məsələ 6. Yuxarıda qeyd olunan iki ehram paltarını kişiye məxsusdur. Amma qadın – istər tikili olsun, istər olmasın – öz paltarında (hər nə cür olursa-olsun) ehram niyyəti edə bilər. Deyildiyi kimi yalnız xalis ipəkdən olmamalıdır.

Məsələ 7. Xalq arasında paltar deyildiyi təqdirdə, ehram geyiminin dəridən, yaxud neylondan və ya bunlara oxşayan başqa şeylərdən ibarət olmasının eybi yoxdur.

Məsələ 8. Ehram paltarının toxunulmuş olması vacib deyildir. Paltar deyildiyi və adi şəkildə olduğu təqdirdə, keçə kimi şeylərdən olmasının da eybi yoxdur.

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

Məsələ 9. Əgər kişi ehram paltarı geyinərkən bilərəkdən və qəsdən tikilmiş paltarını soyunmasa, onun ehramı işkallıdır.

Məsələ 10. Ehram paltarında ridanı boyuna sarımaq caiz deyil, amma düşünləməyin və ona oxşar işlərin eybi yoxdur.

Ehrama aid olan müxtəlif məsələlər

Məsələ 1. Dəli mükəlləf deyildir və ona ehram geyinmək vacib deyildir. Əgər ehramsız Məkkəyə daxil olsa, eybi yoxdur.

Məsələ 2. Həcc əməllərini yerinə yetirən bir şəxs əgər təlbiyəni səhv desə, əməlləri səhih deyildir. Amma əgər qəsdən səhv deməmişdirsə, unudaraq və ya bilməməzlik üzündən olmuşdursa, əməlinin səhih olma ehtimalı vardır.

Məsələ 3. Əgər bir şəxs təlbiyəni səhv desə və iki vüqufu yerinə yetirdikdən sonra, hələ həcc əməllərini tamamlamadan qabaq ehramının səhih olmadığını başa düşsə və yaxud səhvini düzəltdiyi vaxtdan sonra başa düşsə, əməlinin səhih olma ehtimalı vardır. Amma vacib ehtiyata əsasən, bu həccə kifayətlənməməlidir.

Möhrimə haram olan şeylər

1-ci: Çöl heyvanını ovlamaq. Amma əgər ondan bir zərər gələcəyindən qorxsə, ovlamasının eybi yoxdur.

2-ci: Öz arvadı ilə cinsi əlaqədə olmaq, onu öpmək, ona toxunmaq və şəhvət ilə ona baxmaq, ondan hər cür zövq almaq.

Məsələ 1. Öz arvadını öpmək şəhvətlə olsa, kəffarəsi bir dəvə, şəhvətsiz olsa, bir qoyundur. Amma zahirən öz arvadından başqasını (anası və uşağı kimi) öpmək haram deyildir, kəffarəsi də yoxdur.

Məsələ 2. Məşərül-həramdakı vüqufdan sonra və Nisa təvafını tamamlamazdan qabaq arvadı ilə cinsi əlaqədə olarsa, həcci səhihdir, amma kəffarə verməlidir. Nisa təvafından sonra olarsa, heç kəffarəsi də yoxdur. Nisa təvafı barəsində, yəni hökmünün nə olduğu və yarıdan keçməyin, yoxsa beşinci təvafı qurtarmağın bütöv bir təvaf hökmündə olması xüsusunda fəqihlər arasında nəzər fərqi vardır. Lakin bu, qarşıya çıxmayan məsələlərdəndir.

Məsələ 3. Ehram halında məni gəlməsinə gətirib çıxaran zarafatlaşmağın kəffarəsi bir dəvədir.

3-cü: Özü və ya başqa bir şəxs üçün (istər başqa şəxs möhrim olsun, istər olmasın) nikah əqdi oxumaq.

4-cü: İstimna etmək. Yəni əl və ya başqa bir vasitə ilə özündən məni çıxarmaq.

Məsələ 1. Səhvən və ya məsələni bilməməzlik üzündən istamna edərsə, kəffarəsi yoxdur, lakin Allahdan bağışlanmasını diləməlidir. Amma hökmü bildiyi halda, qəsdən bu işi görərsə, kəffarəsi bir dəvədir. Dəvə kəsə bilməzsə, bir qoyun kəsməsi kifayətdir. Bundan əlavə, əgər istimnanı özü etsə və bu iş Müzdəlifədən qabaq olsa, həcci tamamlayıb növbəti ildə yenidən həccə getməsi lazımdır. Əgər istimna arvadı vasitəsilə olarsa, vacib ehtiyata əsasən, eyni şəkildə əməl etməlidir.

5-ci: Müşk, zəfəran, kafur, ud və əmbər kimi gözəl ətirlərdən, ümumiyyətlə hər hansı bir növdən olan xoş ətirdən istifadə etmək.

Məsələ 1. Vacib ehtiyata əsasən, “xoş ətirlidir” deyilən heç bir şeyi iyləməməlidir.

Məsələ 2. Xalq arasında bir dəfə istifadə sayılan təqdirdə ətirdən bir neçə dəfə istifadə etmək, kəffarənin təkrarlanmasına gətirib çıxarmaz, əks təqdirdə zahirən, hər istifadə üçün bir kəffarə lazımdır (istər iki istifadə arasında kəffarə olsun, istər olmasın). Baxmayaraq ki, gözəl ətir işlətməyin kəffarəsinin vacib olması məlum deyildir.

6-cı: Kişilərin köynək, alt paltar, qəba, jilet və pencək kimi tikilmiş paltar geyinmələri, həmçinin, düyməli və ya toxunmuş paltar geyinmələri (tikili olmasa da).

Məsələ 1. Əgər yuxarıda adı çəkilən paltar növlərinə ehtiyacı olarsa, geyinməsi caizdir, lakin ehtiyata əsasən, kəffarə verməlidir.

Məsələ 2. Qadınların istədikləri qədər tikili paltar geyinmələri caizdir.

Məsələ 3. Pul kisəsi və ya kəmər kimi paltar hesab olunmayan kiçik tikili şeyləri geyinməyin eybi yoxdur.

7-ci: Zinət qəsdi ilə olmasa da, zinət sayılan qara sürmə çəkmək. Hətta vacib ehtiyata əsasən, zinət olan hər hansı bir növdən olan sürmədən çəkinmək lazımdır.

Məsələ 1. Sürmə istifadə etməyin haram olması yalnız xanımlara məxsus deyil, kişilərə də haramdır.

Məsələ 2. Sürmə işlətdikdə kəffarə vacib olmaz.

8-ci: Güzgüyə baxmaq.

Məsələ 1. Zinət qəsdilə olmazsa, eynək taxmağın eybi yoxdur. Amma əgər zinət sayılsa, vacib ehtiyata əsasən, caiz deyildir.

Məsələ 2. Zinət (bəzənmək) qəsdilə olmazsa, güzgüyə baxmağın eybi yoxdur. Məsələn, sürücünün maşının güzgüsünə baxması kimi.

9-cu: Çəkmə, çarıq, corab və bunlara bənzər şeylər geyinmək.

Məsələ 1. Bu hökm kişilərə məxsusdur və qadınlar üçün bunları geyinməyin eybi yoxdur.

Məsələ 2. Ayağın üzərinin örtülməsində haramlığı qəti olan şey ayağın üzərini örtən hər bir şey deyil – ayaqqabı, çəkmə, corab və bunlara bənzər şeyləri geyinməkdir. Möhrim əgər bunları geyinmək məcburiyyətində qalarsa, onun üstünü kəsib açmaq ehtiyata daha uyğundur.

Məsələ 3. Ayağın üstünü örtən şeyləri geyinmək kəffarə verməyə səbəb olmaz.

10-cu: Fasiqlik. Bu, yalnız yalan söyləməyə məxsus deyildir. Başqasını söyməyə və təhqir etməyə gətirib çıxarmasa da, özünü başqalarından üstün saymaq fasiqlikdir.

11-ci: Cidal. Cidal – “la vəllah” və “bəla vəllah” deməkdir. “La” və “bəla” kəlmələrini və ya onların başqa dillərdəki “bəli” və “xeyr” kimi tərcümələrini işlətmək cidala gətirib çıxarmaz. Bir şeyi sübuta yetirmək və ya rədd etmək üçün and içmək cidaldır.

12-ci: Bədəndə olan həşəratları öldürmək. Məsələn: bit, birə və xüsusilə heyvanların bədənində olan gənə kimi həşəratlar.

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

13-cü: Zinət qəsdı ilə üzük taxmaq.

Məsələ 1. Əgər üzük zinət qəsdı ilə deyil, müstəhəb olduğu üçün və ya başqa hər hansı bir xüsusiyyətinə görə taxılsa, eybi yoxdur.

Məsələ 2. Möhrimin zinət qəsdı ilə həna qoyması haramdır. Həmçinin, əgər bəzənmək qəsdı ilə olmasa, lakin zinət sayılarsa, vacib ehtiyata əsasən, həna qoyulmamalıdır.

Məsələ 3. Üzük taxmaq və həna qoymağın kəffarəsi yoxdur.

14-cü: Qadınların gözəllik üçün zinət əşyalarından istifadə etmələri.

Məsələ 1. Zinət əşyaları gözəllik üçün olarsa, zinət qəsdı ilə taxılmasa da, vacib ehtiyata əsasən, tərk olunmalıdır.

Məsələ 2. Ehrama daxil olmazdan qabaq taxmağa adət edilən zinət əşyalarını ehram üçün çıxarmaq lazım deyildir.

Məsələ 3. Taxmağa adət etdiyi zinət əşyalarını kişilərə, hətta öz ərinə də göstərməməlidir.

Məsələ 4. Möhrimə zinət əşyalarından istifadə etmək haram olsa da, kəffarəsi yoxdur.

15-ci: Bədənə yağ sürtmək.

Məsələ 1. Bədən üzvlərinə və saça zinət və yumşaltma qəsdı ilə - gözəl ətirli olmasa da – yağ (krem) sürtmək caiz deyildir.

Məsələ 2. Əgər yağ (krem) gözəl ətirli olmasa, istifadəsi kəffarəyə səbəb olmaz.

Məsələ 3. Əgər yağ (krem) gözəl ətirli olarsa, ehtiyata əsasən, kəffarəsi bir qoyundur. Baxmayaraq ki, burada da kəffarənin olmaması nəzərdən uzaq deyil.

16-cı: Özünün və ya başqasının bədənindən tük qoparmaq, istər o biri şəxs möhrim olsun, istər olmasın.

Məsələ 1. Dəstəmaz və qüsl istisna olmaqla, əgər başına və üzünə əlini sürtsə və bu iş saç və saqqalından tük tökülməsinə səbəb olarsa, bir ovuc buğda, un və ya bunlara bənzər şeyləri kəffarə ünvanında vermək ehtiyata uyğundur. Hərçənd ki, bu ehtiyatın vacib olub-olmaması məlum deyildir.

17-ci: Kişilərin hər hansı bir şeylə başını örtməsi.

Məsələ 1. Başını örtən şəxs, ehtiyata əsasən, bir qoyun qurban kəsməlidir. Amma başın bir qisminin örtülməsi bütünlüklə örtülməyin hökmündə deyildir. Amma əgər başın bir hissəsini örtse və bununla xalqın nəzərində başını örtmüş sayılsa, başını tamamilə örtmüş kimidir.

Məsələ 1. Başını bir neçə dəfə örtse, ehtiyata əsasən, hər dəfə üçün bir kəffarə verməlidir.

Məsələ 2. Başı tamamilə suyun altına salmaq caiz deyildir. Amma başın bir hissəsini suyun altında saxlamağın haram olması məlum deyildir.

Məsələ 4. Başı bütövlükdə suyun altında saxlayarsa, lazım ehtiyata əsasən, bir qoyun kəffarə verməlidir.

Məsələ 5. Saçın dəsmal və ya ona bənzər şeylə qurudulmasının eybi yoxdur. Amma dəsmalı başın bütün hissəsinin üzərinə ataraq qurutmamalıdır.

Məsələ 6. Baş ağrısı səbəbilə başa cib dəsmalı bağlamağın eybi yoxdur.

18-ci: Qadınların niqab və ona bənzər bir şeylə üzlərini örtməsi.

Məsələ 1. Qadının öz üzünü xalqın nəzərində “bütün üzünü örtmüşdür” deyiləcək şəkildə örtməsi haramdır. Amma üzünün yuxarı, aşağı və yan hissələrini “bütün üzünü örtmüşdür” deyilməyəcək şəkildə örtməsinin (istər namazda olsun və ya olmasın) eybi yoxdur.

Məsələ 2. Üzün niqab və ya ona bənzər bir şeylə, hər hansı bir şəkildə örtülməsi kəffarə verməyə gətirib çıxarmaz.

19-cu: Kişilərin başları üzərində kölgə salmaları.

Məsələ 1. Kişilərin kölgə altında durmaları caiz deyildir. Bu iş qadın-lar və uşaqlar üçün caizdir və kəffarə vermələri də lazım deyildir.

Məsələ 2. Başın üzərinə kölgə salmağın haram olması bir məkandan başqa bir məkana getmək zamanına məxsusdur. Amma bir məkana (məsələn: Minaya, Ərəfata və s.) çatıb orada məskunlaşandan sonra kölgə altında olmağın eybi yoxdur, həmçinin, yol gedərkən də çətir və ya buna oxşar bir şeylə başın üzərinə kölgə salaraq qurban kəsmə və Cəmərləri daşlama yerinə kimi çətilə getməyin eybi yoxdur.

Məsələ 3. Bir yerdən başqa bir yerə gedərkən kölgə altında durmağın haram olmaq hökmü, üstü bağlı avtomobil, təyyarə və gəminin tavanı altında olmaq hallarına da şamildir. Amma körpü və tunel kimi hərəkətsiz yerlərin altından keçməyin eybi yoxdur.

Məsələ 4. Hərəkət edən zaman faytonun yan tərəfinin, divarın və avtomobilin kölgəsindən bəhrələnməyin eybi yoxdur. Amma bu işin tərک edilməsi ehtiyata daha uyğundur.

Məsələ 5. Gecə səfərlərində tavanın altında oturmaq eytiyatın ziddinədir. Baxmayaraq ki, caiz olması ehtimaldan uzaq deyildir. Buna görə də, gecə hərəkət edən tavanlı maşın və təyyarədə oturmağın caiz olma ehtimalı vardır. Amma yağışlı və soyuqlu havalarda ehtiyat tərk edilməməlidir (Əgər bu iş çətinliyə səbəb olmayacaqs).

Məsələ 6. Möhrim olan zaman gəmiyə minənlər, gəminin üstü bağlı olan yerlərinin altında dayanmamalıdırlar. Amma gəminin divarlarının kölgəsində dayanmaq caizdir. Lakin ehtiyat budur ki, orada da dayanmasınlar.

Məsələ 7. Kölgə altında durmağın kəffarəsi bir qoyundur.

Məsələ 8. Məscidül-həramda ehram bağlayan şəxslərin Məkkədə olduqları zaman və Məkkənin xaricinə çıxmaq üçün hərəkət etməyə qədər kölgədə dayanmalarının eybi yoxdur.

Məsələ 9. Tənim Məkkənin bir hissəsi sayıldığı üçün Tənimdə ehram bağlayanların kölgədə dayanmalarının eybi yoxdur.

20-ci: Öz bədənindən qan çıxartmaq;

Məsələ 1. Bədənindən qan çıxartmağın (zərurət üzündən olmasa da) kəffarəsi yoxdur. Lakin kəffarə üçün bir qoyun qurban kəsmək ehtiyata uyğundur.

Məsələ 2. Möhrimin öz bədənini qaşması, dişini fırçalması və s. ilə bədənindən qan çıxarması caiz deyildir. Amma başqasının bədənindən qan çıxartmaq, öz bədənindən qan çıxartmağın hökmündə deyildir.

21-ci: Dırnaq tutmaq;

Məsələ 1. Əgər əl dırnaqlarının hamısını və ayaq dırnaqlarının bir hissəsini tutarsa, əl dırnaqları üçün bir qoyun və tutduğu hər ayaq dırnağı üçün isə bir müdd (750 qrama yaxın) təam (yemək) kəffarə verməlidir. Həmçinin, əgər ayaq dırnaqlarının hamısını və əl dırnaqlarının bir hissəsini tutarsa, ayaq dırnaqları üçün bir qoyun və kəsdiyi əl

dırnağının hər biri üçün isə bir müdd təam kəffarə verməlidir.

22-ci: Qanaxmaya gətirib çıxarmayan diş çəkdirmək; Amma əgər dişi çəkdirmək məcburiyyətində qalarsa və bu iş qanaxmaya da səbəb olarsa, müstəhəb ehtiyata əsasən, bir qoyun kəffarə verməlidir.

23-cü: Hərəmdə bitən ağac və ya bitkini qopartmaq;

24-cü: Silah gəzdirmək.

Möhrimə haram olan şeylərə aid müxtəlif məsələlər

Məsələ 1. Ehram halında haram olan iş, başın üzərinə kölgə salmaqdır. Amma ehram bağlamış hacıların mindikləri avtomobil yolun üzərindəki körpünün altından keçsə və ya yanacaq doldurma stansiyasının tavanının altında dayandığı müddətdə ehramlı şəxslərin kölgədə qalmalarının eybi yoxdur və kəffarə vermək də lazım deyildir.

Məsələ 2. Ehramlı olan halda iynə vurdurmağın eybi yoxdur. Amma əgər qan çıxmasına səbəb olacaqsə, iynə vurdurmamalıdır. Zərurət olarsa, bu işin eybi yoxdur. Heç bir halda iynə vurdurmağın kəffarəsi yoxdur.

Məsələ 3. Ehramlı şəxs, Məkkəyə çatdıqdan sonra Məscidül-Həramdan uzaq olan yeni məhəllələrdən birində olsa da belə, üstü bağlı avtomobillərə minə və ya kölgədə dayana bilər.

Məsələ 4. Vacib ehtiyata əsasən, xoş ətirli sabun istifadə etməkdən çəkinməlidir. Əgər sabun və şampun gözəl ətirli olmasalar, onlardan istifadə etməyin eybi yoxdur.

Sual 1. Bəzi şəxslər tərləmək nəticəsində əmələ gələn dəri yanıqlarından ötrü bəzi pomadalardan istifadə etməyə məcbur olurlar. Ehramlı şəxs bu cür pomadaları bədənində sürtə bilərmi?

Cavab. Qeyri-zəruri hallarda istifadə etmək olmaz. Amma istifadə olunarsa (zərurət olmasa da), kəffarə lazım deyildir. Əgər xoş ətirli olarsa, müstəhəb ehtiyata əsasən, bir qoyun kəffarə verməlidir.

Sual 2. Kölgədə dayanmağın hökmü başa aiddir, yoxsa kölgə yalnız çiyinə düşdükdə bu hökmə şamil olur?

Cavab. Çiyinin kölgədə qalması bu hökmə aid deyildir.

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

Sual 3. Kölgə salmaq yalnız tavanla bağlıdır, yoxsa avtomobilin yaratdığı kölgə də bu hökmə şamildir?

Cavab. Avtomobilin yaratdığı kölgə bu hökmə aid deyildir. Amma müstəhəb ehtiyata əsasən, tərk edilməlidir.

Sual 4. Ərəfatda (Minada olduğu kimi) çətilə yol getmək mümkündürmü, yoxsa Ərəfatın hökmü Minadan fərqlidir?

Cavab. Ərəfatda da çətilə yol getməyin eybi yoxdur.

Sual 5. Tunelsiz yol mövcud olduğu halda möhrimin Məkkədən Ərəfat və Minaya gedərkən tunelli yolla getməsinin eybi varmı?

Cavab. Eybi yoxdur.

Təvafda şərt olan şeylər

1-ci: Niyyət. Təvaf xalis niyyətlə Allah üçün yerinə yetirilməlidir.

2-ci: Cənabət, heyz və nifas kimi böyük hədəslərdən və eləcə də kiçik hədəsdən pak olmaq;

Məsələ 1. Böyük və ya kiçik hədəslə təvaf edən şəxsin təvafı batildir; istər bilərəkdən etsin, istər unudaraq və ya cahillik üzündən.

Məsələ 2. Təvaf əsnasında kiçik hədəs vasitəsiylə dəstəmazı pozularsa və əgər (bu iş) dördüncü dövrədən sonra olarsa, təvafı tərk etməli və dəstəmaz aldıqdan sonra yenidən təvafı yerinə yetirməlidir. Əgər dördüncü dövrənin yarısından sonra pozularsa, yenə də təvafı tərk etməli və dəstəmaz aldıqdan sonra «Ma fizzim-mə» (boynunda olan vacibi əncam vermək) niyyəti ilə təvafı yerinə yetirməlidir.

Məsələ 3. Müstəhəb təvafda böyük və kiçik hədəsdən pak olmaq şərt deyildir.

Məsələ 4. Əgər təvaf əsnasında cənabət və heyz kimi böyük hədəs baş verərsə, dərhal Məscidül-həramı tərk etməlidir. Əgər bu iş dördüncü dövrənin yarısından qabaq baş vermişdirsə, qüslədən sonra təvafı «ma fiz-zimmə» niyyəti ilə yenidən yerinə yetirməlidir.

Məsələ 5. Əgər vacib təvaf üçün qüsl və ya dəstəmaz alınmaqda bir üzrü olsa, təvafı təyəmmümlə yerinə yetirməlidir.

Məsələ 6. Təvaf əsnasında qüsl və dəstəmazının olub-olmadığında şəkk edərsə, əgər qabaqcadan dəstəmazlı idisə, şəkkinə etina etməməlidir. Əks təqdirdə, təvafı yarıda tərk edib dəstəmaz almalı və sonra yenidən yerinə yetirməlidir.

3-cü: Bədən və paltarın nəcasətdən təmiz olması.

Məsələ 1. Əgər təvaf əsnasında bədən və ya paltar nəcis olarsa və təvafı tərk etmədən bu nəcasətin təmizlənməsi mümkün deyildirsə, təvafı tərk etməli paltar və ya bədəninə təmizləməli və bundan sonra dərhal geri qayıdıb qaldığı yerdən başlayaraq təvafı tamamlamalıdır və beləliklə, təvafı səhihdir.

Məsələ 2. Əgər təvaf əsnasında paltarında və ya bədənində bir nəcis görüb ehtimal versə ki, bu nəcis indicə meydana çıxmışdır, bu halda hökm qabaqkı ilə eynidir.

Məsələ 3. Bədənində və ya paltarında nəcis olmasını unudub təvaf etsə və təvaf əsnasında və ya təvafdan sonra yadına düşsə, təvafı yenidən yerinə yetirməlidir.

Məsələ 4. Namazda bağışlanılan qan təvafda bağışlanmamışdır. Corab, araqçın və həmçinin cib dəsmalı, üzük və bunlara oxşar şeylərdə təharət (paklıq) şərt deyildir.

4-cü: Övrəti örtmək;

Məsələ 1. Vacib ehtiyata əsasən, təvafda övrətin örtülməsi şərtidir.

5-ci: Sünnətli olmaq;

Məsələ 1. Kişilərin təvafının səhih olması üçün sünnətli olmaları şərtidir. Bu hökmdə həddi-buluğa çatıb-çatmamaq arasında heç bir fərq yoxdur.

Təvafda şərt olan şeylər

1-ci: Niyyət. Təvaf xalis niyyətlə Allah üçün yerinə yetirilməlidir.

2-ci: Cənabət, heyz və nifas kimi böyük hədəslərdən və eləcə də kiçik hədəsdən pak olmaq;

Məsələ 1. Böyük və ya kiçik hədəslə təvaf edən şəxsin təvafı batildir; istər bilərəkdən etsin, istər unudaraq və ya cahillik üzündən.

Məsələ 2. Təvaf əsnasında kiçik hədəs vasitəsilə dəstəmazı pozularsa və əgər (bu iş) dördüncü dövrədən sonra olarsa, təvafı tərk etməli və dəstəmaz aldıqdan sonra yenidən təvafı yerinə yetirməlidir. Əgər dördüncü dövrənin yarısından sonra pozularsa, yenə də təvafı tərk etməli və dəstəmaz aldıqdan sonra «Ma fizzimmə» (boynunda olan vacibi əncam vermək) niyyəti ilə təvafı yerinə yetirməlidir.

Məsələ 3. Müstəhəb təvafda böyük və kiçik hədəsdən pak olmaq şərt deyildir.

Məsələ 4. Əgər təvaf əsnasında cənabət və heyz kimi böyük hədəs baş verərsə, dərhal Məscidül-həramı tərk etməlidir. Əgər bu iş dördüncü dövrənin yarısından qabaq baş vermişdirsə, qüslədən sonra təvafı «ma fiz-zimmə» niyyəti ilə yenidən yerinə yetirməlidir.

Məsələ 5. Əgər vacib təvaf üçün qüsl və ya dəstəmaz alınmaqda bir üzrü olsa, təvafı təyəmmümlə yerinə yetirməlidir.

Məsələ 6. Təvaf əsnasında qüsl və dəstəmazının olub-olmadığında şəkk edərsə, əgər qabaqcadan dəstəmazlı idisə, şəkkinə etina etməməlidir. Əks təqdirdə, təvafı yarıda tərk edib dəstəmaz almalı və sonra yenidən yerinə yetirməlidir.

3-cü: Bədən və paltarın nəcasətdən təmiz olması.

Məsələ 1. Əgər təvaf əsnasında bədən və ya paltar nəcis olarsa və təvafı tərk etmədən bu nəcasətin təmizlənməsi mümkün deyildirsə, təvafı tərk etməli paltar və ya bədəninə təmizləməli və bundan sonra dərhal geri qayıdıb qaldığı yerdən başlayaraq təvafı tamamlamalıdır və beləliklə, təvafı səhihdir.

Məsələ 2. Əgər təvaf əsnasında paltarında və ya bədənində bir nəcis görüb ehtimal versə ki, bu nəcis indicə meydana çıxmışdır, bu halda hökm qabaqkı ilə eynidir.

Məsələ 3. Bədənində və ya paltarında nəcis olmasını unudub təvaf etsə və təvaf əsnasında və ya təvafdan sonra yadına düşsə, təvafı yenidən yerinə yetirməlidir.

Məsələ 4. Namazda bağışlanılan qan təvafda bağışlanmamışdır. Corab, araqçın və həmçinin cib dəsmalı, üzük və bunlara oxşar şeylərdə təharət (paklıq) şərt deyildir.

4-cü: Övrəti örtmək;

Məsələ 1. Vacib ehtiyata əsasən, təvafda övrətin örtülməsi şərtidir.

5-ci: Sünnətli olmaq;

Məsələ 1. Kişilərin təvafının səhih olması üçün sünnətli olmaları şərtidir. Bu hökmdə həddi-buluğa çatıb-çatmamaq arasında heç bir fərq yoxdur.

Təvafın vacibləri

Onlardan bəzilərinin təvaf üçün şərt olmasına baxmayaraq, əməldə yəq bir fərqləri yoxdur və o yeddi şeydir.

1-ci: Həcərül-əsvəddən (qara daş-dan) başlamaq;

Məsələ 1. Həcərül-əsvəddən başlamaqla təvaf edən şəxsin bədəninin bütün üzvlərinin hamısının həcərül-əsvədi keçməsi lazım deyildir. Lakin vacibdir ki, həcərül-əsvədin hər hansı bir hissəsinin müqabilinə çatdıqda təvafa başlasın və oradaca sona çatdırsın. Yəqin etməsi üçün, təvafa başlamamışdan bir az öncə niyyət etməsinin eybi yoxdur. Və həcərül-əsvədin qarşısına çatdıqda təvafa başlasın və başladığı yerdə də sona çatdırsın.

Məsələ 2. Təvafda vacib budur ki, xalqın nəzərində həcərül-əsvəddən başlayıb və həcərül-əsvəddə qurtarmış sayılsın (İstər həcərül-əsvədin əvvəlindən başlasın, istər ortasından və ya axırından).

Məsələ 3. Həcərül-əsvədin harasından təvafa başlamışdırsa, gərək yeddinci dövrəni də orada tamamlasın. Buna görə də, əvvəlindən başlamışdırsa əvvəlində də sona çatdırsın, ortasından və ya sonundan başlamışdırsa, gərək oradaca sona çatdırsın.

Məsələ 4. Təvafa bütün müsəlmanların əncam verdiyi kimi, vəsvəsəsiz olaraq, həcərül-əsvədin qarşısından başlamalı və fasilə vermədən yeddi dəfə dövrə vurduqdan sonra tamamlamalıdır.

2-ci: Hər bir dövrəni həcərül-əsvəddə tamamlamaq;

Bu iş fasiləsiz olaraq yeddi dövrəni bitirməklə olur. Hər dövrənin sonunda dayanmaq və yenidən başlamaq lazım deyildir.

3-cü: Təvaf əsnasında Kəbə təvaf edən şəxsin sol tərəfində olmalıdır;

4-cü: Hicri-İsmailin təvafa daxil edilməsi; Hicri-İsmail Kəbəyə bitişik bir yerdir və təvaf edən şəxs onun ətrafını da təvaf etməlidir.

Məsələ 1. Əgər Hicri-İsmailin ətrafını təvaf etməsə və bütün dövrlərdə onun içərisini təvaf edərsə, təvafı batildir və təzədən yerinə yetirməlidir.

Məsələ 2. Əgər bəzi dövrlərdə Hicri-İsmaili təvafa daxil etməzsə, həmin dövrləri yenidən əncam vermədən təvafı sona çatdırsa, təvafı batildir və yenidən təvaf etməlidir.

5-ci: Məşhur nəzərə görə, təvaf hər bir tərəfdən Kəbəylə İbrahim məqamı arasında olmalıdır. Lakin daha qüvvəli nəzərə görə, vacib deyildir.

Məsələ 1. Təvaf yerinin müəyyən bir həddi yoxdur. Məscidül-həramda təvaf etdiyi təqdirdə, Kəbənin təvafı hesab olunan hər hansı bir yeri təvaf etmək caizdir. Əgər camaatın izdihamı səbəbiylə və ya zərurət üzündən olmazsa, Kəbəylə İbrahim məqamı arasında təvaf etmək müstəhəbdir.

6-cı: Təvaf edən şəxsin Kəbədən və ona aid olan yerlərdən xaric olması;

Məsələ 1. Kəbənin divarının ətrafında Şəzrəvan deyilən bir çıxıntı vardır. Bu çıxıntı Kəbənin bir hissəsi sayılır və təvaf edən şəxs o qisməti də təvafın içərisinə daxil etməlidir.

Məsələ 2. Şəzrəvan çıxıntısının olduğu yerlərdə Kəbənin divarına əlini qoymaq təvafa zərər yetirməz.

Məsələ 3. Təvaf halında Hicri-İsmail divarına əlini qoymaq caizdir və bu iş təvafa zərər yetirməz.

7-ci: Yeddi şut; yəni (nə az, nə çox) yeddi dövrə vurmaq.

Məsələ 1. Əgər vətəninə qayıtdıqdan sonra təvafını nöqsanlı etdiyini başa düşsə, geri qayıdıb təvafı və təvaf namazını yenidən düzgün şəkildə yerinə yetirməlidir. Əgər qayıda bilməzsə, öz yerinə naib tutmalıdır.

Məsələ 2. Təvaf əsnasında kiçik hədəs vasitəsiylə dəstəmazı pozulsa və bu iş dördüncü təvafın yarısına çatmazdan qabaq baş versə, təvafı tərk edib dəstəmaz almalı və bundan sonra əvvəldən başlayaraq, təvafı yenidən yerinə yetirməlidir. Əgər dördüncü dövrənin yarısından sonra dəstəmazı pozularsa, təvafı tərk edib dəstəmaz aldıqdan sonra «ma fiz-zimmə» niyyəti ilə əvvəldən başlayaraq təvafı yenidən yerinə yetirməlidir. Amma əgər dördüncü dövrəni qurtardıqdan sonra dəstəmazı pozularsa, təvafı tərk edib dəstəmaz aldıqdan sonra yerdə qalan üç dövrəni yerinə yetirməlidir. Əgər təvaf əsnasında böyük hədəs baş verərsə, dərhal təvafı tərk edib Məscidül-həramdan çölə çıxmalıdır. Qüsl etdikdən sonra, qeyd olunan hədəs dördüncü dövrənin yarısından qabaq baş verərsə, təvafı batildir və yenidən yerinə yetirməlidir. Əgər dördüncü dövrənin yarısından sonra baş vermişdirsə, «ma fiz-zimmə» niyyəti ilə əvvəldən başlayaraq təvafı yenidən yerinə yetirməlidir.

Məsələ 3. Əgər səhvən, yaxud unudaraq və ya bilməməzlik üzündən təvafı dəstəmazsız surətdə yerinə yetirərsə, təvafı batildir. Habelə, əgər cənabətli və ya nifaslı olaraq təvaf edərsə, yenə də təvafı batildir.

Məsələ 4. Əgər möhrim, vaxtın darlığı və ya xəstəlik üzündən təvaf etməyə qadir olmazsa, başqaları onu təvaf etdirməlidir. Əgər bu da mümkün olmazsa, öz yerinə naib tutmalıdır.

Məsələ 5. Vacib ehtiyata əsasən, təvafı xalq arasında «fasiləsiz surətdə yerinə yetirdi» deyiləcək şəkildə əncam verməlidir. Lakin namaz və s. üçün təvafın yarısından sonra təvafı kəsməyin eybi yoxdur.

Məsələ 6. Vacib təvafı, öz gündəlik namazlarını qılmaq üçün yarıda kəsərsə, əgər təvafın yarısını, yəni üç dövrə yarımı tamamlamışdırsa, namazdan sonra qaldığı yerdən davam etdirməlidir. Əgər üç dövrə yarımı əncam verməzdən qabaq təvafı kəsmiş və aradan uzun bir müddət keçmişdirsə, ehtiyata əsasən, təvafa yenidən başlamalıdır. Əgər aradan uzun bir müddət keçməmişdirsə, bu ehtiyatın vacib olmaması ehtimalı vardır. Amma hər halda ehtiyat daha yaxşıdır. Yuxarıda qeyd olunan hökmdə camaat namazıyla fərdi namaz arasında və vaxtın darlığıyla geniş olması arasında heç bir fərq yoxdur.

Təvafa aid olan müxtəlif hökmlər

Məsələ 1. Təməttö həccinin əməllərindən sonra ümrə və ya həcc təvafılarından bir neçəsində Hicri-İsmailin daxili hissəsindən dövrə vurduğunu başa düşərsə, həccə səhihdir, amma təvafı və təvaf namazını yenidən yerinə yetirməlidir.

Məsələ 2. Təməttö ümrəsindən sonra dəstəmazının batıl olduğunu və dəstəmazsız olduğunu və bu halda da təvaf edib namaz qıldığını başa düşsə, təvafı və təvaf namazını yenidən əncam verməlidir, ümrəsi isə səhihdir.

Məsələ 3. Təvafı yarıda sındırmağın eybi yoxdur. Lakin müstəhəb ehtiyata əsasən, vacib təvafın ardıcılığını (xalqın nəzərində) pozmamalıdır.

Məsələ 4. Vəzifəsi cəbirə dəstəmazı ilə təyəmmüm olan bir şəxs, hökmü bilməməzlik üzündən ümrə əməllərini təyəmmümsüz yerinə yetirərsə, təvafı və təvaf namazını təzə-ləməlidir.

Məsələ 5. Əgər qadının saçının bir hissəsi və təvaf əsnasında örtməsi lazım olan yerlərdən bəzisi açılsa, təvafı düzdür. Bunu bilərəkdən edərsə, günahkardır.

Məsələ 6. Kəbənin tavanıyla eyni hündürlükdə olan Məscidül-həramın yuxarı mərtəbələrində təvaf etmək caizdir. Baxmayaraq ki, onun tərk edilməsi ehtiyata uyğundur.

Təvaf namazı

Məsələ 1. Ümrə təvafı qurtardıqdan sonra sübh namazı kimi iki rəkətli təvaf namazı qılmaq vacibdir.

Məsələ 2. Təvaf qurtardıqdan dərhal sonra namazı qılmaq ehtiyata daha uyğundur.

Məsələ 3. Vacibdir ki, bu namazı İbrahim məqamının arxasında, ona yaxın bir yerdə qılsın. Belə ki, məqam olan daş, namaz qılanla Kəbə arasında qalmalıdır. Daha yaxşı olar ki, mümkün olan qədər məqamın yaxınlığında dayansın. Amma gərək başqa şəxslərə mane olmasın.

Məsələ 4. Əgər cəmiyyətin çoxluğuna görə İbrahim məqamının arxasında namaz qıla bilməzsə, məqamın arxası sayılan hər hansı bir nöqtədə (baxmayaraq ki, məqamdan uzaqdır) namaz qılması kifayətdir. Hətta bu halda Məscidül-həramın hər hansı bir yerində namaz qılmağın düz olma ehtimalı vardır.

Məsələ 5. Vacib təvaf namazını unutmuş şəxs – hər vaxt yadına düşsə – İbrahim məqamının arxa hissəsində namazı yerinə yetirməlidir.

Məsələ 6. Əgər vacib təvaf namazını unutsa və Səfa və Mərvə arasında olan «səy» əməli əsnasında yadına düşsə, dərhal səyi tərk edib geri qayıtmalı və iki rəkət təvaf namazı qılmalıdır. Və bundan sonra qayıdıb qaldığı yerdən səyinə davam etməlidir.

Məsələ 7. Əgər təvaf namazını unudarsa və Məkkədən çox uzaqlaşmazdan qabaq yadına düşərsə, həmçinin, geri qayıtmaq çox çətin deyildirsə, Məscidül-hərama qayıdıb namazını qılmalıdır. Əgər Məscidül-hərama qayıtmaq həddindən artıq çətindirsə, hər hansı bir yerdə yadına düşsə, oradaca namazını qılmalıdır.

Məsələ 8. Unudan şəxs üçün qeyd edilən (namazla bağlı olan) əhkam, şəri hökmü bilməyən şəxsə də aiddir.

Məsələ 9. «Məqamın yanında təvaf namazı qılmaq»dan məqsəd Məqamın orta hissəsidir, onun hər iki tərəfinə şamil deyildir.

Məsələ 10. Bilərəkdən təvaf namazını tərk etmək həccin batil olmasına səbəb olur.

Sual 1. Təvaf və təvaf namazı arasında müstəhəb bir namaz qılmağın və ya digər bir müstəhəb əməl əncam verməyin eybi varmıdır? Camaat namazı necə?

Cavab. Təvaf və təvaf namazının fasiləsiz yerinə yetirilməsi vacibdir. Bu iki əməl arasında fasilə olub-olmadığının müəyyən edilməsi ürfə (xalqın nəzərinə) bağlıdır. Gündəlik namazın və ya qısa bir müstəhəb əməlin onların arasında fasilə salmasının işkalı olmayacağı uzaq bir ehti-mal deyildir.

Sual 2. Vacib təvaf namazını gündəlik camaat namazıyla birgə qılmaq mümkündürmü?

Cavab. Təvaf namazının camaatla qılınmasının şəri olması məlum deyildir.

Sual 3. Əgər İbrahim məqamının arxasında bir-birinə naməhrəm olan kişi ilə qadın bir-birlərinin kənarında dayanıb namaz qılsalar, bunun hökmü nədir?

Cavab. Əgər onların aralarında bir qarış fasilə olarsa və ya kişi qadından bir qədər öndə durarsa, ikisinin də namazı səhihdir.

Səy və səyə aid olan bəzi hökmlər

Məsələ 1. Təvaf namazından sonra Səfa və Mərvə kimi məşhur olan iki dağ arasında səy etmək vacibdir.

Məsələ 2. Səydən məqsəd budur ki, Səfa dağından Mərvə dağına getsin və Mərvə dağından Səfaya qayıtsın.

Məsələ 3. Səfa və Mərvə arasında yeddi dəfə səy edilməsi vacibdir. Hər dəfə Səfadan Mərvəyə getməyə bir şut deyilir. Həmçinin, Mərvədən Səfaya qayıtmaq da bir şut sayılır.

Məsələ 4. Səyə Səfadan başlamaq vacibdir. Gərək yeddinci şut Mərvədə sona çıxsın.

Məsələ 5. Səyi təvaf və təvaf namazından sonra yerinə yetirmək vacibdir.

Məsələ 6. Əgər Səfa və Mərvə yolunu bir neçə mərtəbə etsələr və bu mərtəbələrin hər biri iki dağ arasında olsa, səyin bu mərtəbələrin hər birindən yerinə yetirilməsinin eybi yoxdur.

Məsələ 7. Səy edən şəxsə vacibdir ki, Səfadan Mərvəyə gedərkən diqqətini Mərvəyə yönəlsin və həmçinin, Mərvədən da Səfaya qayıdan zaman diqqətini Səfaya yönəlsin.

Məsələ 8. Təvaf və təvaf namazından sonra yorğunluğunu çıxartmaq və ya havanın istiliyinin azalması üçün səyi təxirə salmağın eybi yoxdur. Hətta heç bir üzr olmadan gecəyə qədər təxirə salmaq da caizdir.

Məsələ 9. Xəstəlik kimi bir üzr olmadığı təqdirdə, səyi sonrakı günə qədər təxirə salmaq caiz deyildir.

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

Məsələ 10. Səy ibadət olduğu üçün xalis niyyət və Allaha yaxınlaşmaq qəsdı ilə yerinə yetirilməlidir.

Məsələ 11. Əgər unudaraq birdən az, yaxud bir və ya bir neçə əlavə şut etsə, eybi yoxdur.

Məsələ 12. Əgər səhvən səyi yeddi şutdan az yerinə yetirsə, yadına düşən kimi onu tamamlamalıdır. Əgər öz vətəninə qayıtdıqdan sonra yadına düşsə və qayıtməsi çətin de-yildirsə, qayıdıb onu tamamlamalıdır. Yox, əgər qayıtmağı mümkün deyildirsə və ya çox çətindir, öz yerinə naib tutmalıdır.

Məsələ 13. Əgər təməttö ümrəsində səyi unudub, ümrə əməllərini tamamladığını güman edib ehramdan çıxarsa və bundan sonra arvadı ilə cinsi əlaqədə olarsa, geri qayıdıb səyi tamamlamağı vacibdir. Və həmçinin vacib ehtiyata əsasən, kəffarə kimi bir inək də qurban kəsməlidir.

Səyə aid olan müxtəlif hökmlər

Məsələ 1. Səfa və Mərvə arasında yeddi dəfə səy edəcəyini bilən şəxs, əgər bu niyyətlə də Səfadan səyə başlayarsa, amma hər gedib-qayıtmağı bir dəfə hesabladığı üçün nəticədə on dörd dəfə səy edərsə, ən qüvvətli nəzərə görə, həmin səy kifayətdir.

Məsələ 2. Əgər səy əsnasında neçənci şutda olduğu haqda şəkkə düşərsə və bu şəkllə də səyinə davam edib bir tərəfinə yəqinlik tapıb səyini tamamlayarsa, eybi yoxdur və səyi səhihdir.

Məsələ 3. Heyz olduğu səbəbi ilə təvaf üçün naib tutan qadın, səy yerinin məscid olmadığını nəzərə alsaq, təvafı səy arasında olan tərtibə riayət etməklə, səyi özləri yerinə yetirməlidir.

Məsələ 4. Hökmü bilməməzlik üzündən səyin çox edilməsinin hökmü, səhvən çox edilməsinin hökmündədir.

Sual 1. Bir nəfər səy edirdi, birdən görür ki, qaçaraq səy etmək üçün əlamət qoyulan yeri adi şəkildə (gəzə-gəzə) keçmişdir. Buna görə də lazım olduğunu güman edib geri qayıdır və həmin yerdən qaça-qaça səy edir. Onun bu səyi doğrudurmu?

Cavab. Öz ixtiyarı ilə bu işi görməməlidir. Amma sualda deyilən şəkildə onun səyi səhihdir (Həmin səyin tamamlanması və sonra yenidən əncam verilməsi isə ehtiyata uyğundur).

Sual 2. Bir nəfər gedib-qayıtmağın bir şut olduğunu güman edib, gedib-qayıdaraq beş şut etmiş və hökmün bu cür olmadığını başa düşdüyü yerdə səyini tamamlayıb təqsir etmişdir. Onun səyi səhihdirmi?

Cavab. Bəli, səhihdir.

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

Sual 3. Bir nəfər səy zamanı şutların sayında şəkk edir və elə bu halda səyinə davam edərək şutların sayı haqda fikirləşməyə başlayır. Yüz metr səy etdikdən və ya sonrakı şuta daxil olduqdan sonra şutların sayı haqda yəqinlik əldə edir və bu yəqinliklə səyinin yerdə qalan hissəsini tamamlayır. Bu şəxsin səyi səhihdirmi?

Cavab. Onun səyi səhih və kifayətdir.

Təqsir

Məsələ 1. Səydən sonra təqsir etmək vacibdir. Təqsirdən məqsəd, dırnaq, saç, bığ və ya saqqaldan bir az kəsməkdir. Təqsirdə saçı qırmaq kifayət deyil, əksinə haramdır.

Məsələ 2. Təqsir də ibadətlərdəndir. Buna görə də xalis niyyət və yalnız Allaha itaət qəsdı ilə yerinə yetirilməlidir.

Məsələ 3. Əgər həcc ehramını bağlayana qədər təqsir etməyi unudarsa, ümrəsi səhihdir və bir qoyun qurban kəsməsi müstəhəbdir. Ehtiyata uyğun budur ki, bu qurbanı kəsməyi tərk etməsin.

Məsələ 4. Əgər həcc üçün ehram bağlayana qədər qəsdən və ya hökmü bilməməzlik üzündən təqsiri tərk edərsə, ən qüvvətli nəzərə görə ümrəsi batildir. Həccı isə ifrad həccinə çevrilir. Vacib ehtiyata əsasən, ifrad həccini tamamladıqdan sonra müfrədə ümrəsi əncam verməli və növbəti illərin birində həccı yerinə yetirməlidir.

Məsələ 5. Təməttö ümrəsində Nisa təvafı etmək vacib deyildir, amma savab qazanmaq ümidi ilə Nisa təvafını və namazını yerinə yetirmək ehtiyata uyğundur.

Məsələ 6. Möhrim olan şəxsə təqsir əməlini yerinə yetirdikdən sonra, ehram vasitəsilə haram olmuş şeylərin hamısı (qadınla cinsi əlaqədə olmaq və ətir istifadə etməkdən başqa) halal olur.

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

Təqsirə aid olan müxtəlif məsələlər

Məsələ 1. Təqsirdə tüklərin qoparılması kifayət deyildir. Məqsəd hər hansı vasitəylə tüklərin azaldılmasıdır.

Məsələ 2. Təməttö ümrəsində tükləri azaltmaq əvəzinə onu qırmaq kifayət deyildir. Əgər bu işi hökmü bilərək və qəsdən edərsə, haram iş görmüşdür və gərək bir qoyun qurban etsin.

Sual. Təməttö ümrəsini yerinə yetirən bir şəxs tükü qopartmağın kifayət olduğunu yəqin edib tükləri azaltmaq əvəzinə onu qopartmaqla kifayətlənmiş və bu halda həccini tamamlamışdır. Sizin nəzərinizcə, tükü qopartmaq kifayətdirmi? Və bu şəxsin vəzifəsi nədən ibarətdir?

Cavab. Azaltmaq əvəzinə tükü qopartmaq kifayət deyildir. Əgər bu işi hökmü bilərək və qəsdən etmişdirsə, kəffarəsi vardır. Amma hökmü bilməməzlik üzündən tükü azaltmaq əməlini tərk etmişdirsə, ümrəsi batildir və həcc ifrad həcc kimi yerinə yetirilmişdir. Əgər həcc o şəxsə vacib idisə, həcc əməllərini tamamladıqdan sonra vacib ehtiyata əsasən, müfrədə ümrəsi etməlidir və növbəti ildə təməttö ümrəsini və təməttö həccini yerinə yetirməlidir.

Təməttö ümrəsi və təməttö həccı arasında olan hökmlər

Məsələ 1. Təməttö ümrəsindən sonra və təməttö həccindən qabaq, vacib ehtiyata əsasən, müfrədə ümrəsi etməməlidir. Amma əgər edərsə, bunun təməttö ümrəsi və təməttö həccinə zərəri yoxdur.

Məsələ 2. Təməttö ümrəsindən sonra və həcc əməllərindən qabaq Məkkənin xaricinə çıxmaq caiz deyildir. Zəruri bir iş və ya ehtiyacını aradan aparmaq üçün şəhərin xaricinə çıxmaq bu hökmdən istisnadır. Bu hallarda şəxsin qabaqcadan ehram bağlaması və bundan sonra şəhərin xaricinə çıxması ehtiyata daha uyğundur. Amma əgər ehram bağlamaq onun üçün çox çətindirə, şəhərin xaricinə ehramsız çıxması caizdir. Karvan xidmətçiləri kimi bir neçə dəfə şəhərin xaricinə çıxmağa məcbur olan şəxslər, ilk dəfə Məkkəyə daxil olduqda müfrədə ümrəsi yerinə yetirməlidirlər və axırıncı dəfə daxil olduqda isə Məkkədən çölə çıxmadan qabaq həcc əməllərini yerinə yetirmək və Ərəfatda vüquf etmək üçün təməttö ümrəsini yerinə yetirməlidir.

Məsələ 3. Ümrə və həcc əməlləri arasında Məkkədən çıxmağın caiz olmamasından məqsəd hal-hazırkı Məkkə şəhəridir. Buna əsasən, əvvəllər Məkkənin xarici sayılan və hazırda Məkkənin bir hissəsi sayılan bir yerə getmək caizdir.

Təməttö həccinin ifrad həccinə çevrilməsi

Məsələ 1. Əgər qəsdən və heç bir üzrü olmadan ehram bağlamayıb ümrəsini batil edərsə və təməttö ümrəsi üçün vaxt qalmazsa, vacib ehtiyata əsasən, əvvəl ifrad həccini, sonra isə müfrədə ümrəsini yerinə yetirməlidir və növbəti ildə həccini təzələməlidir.

Məsələ 2. Əgər vacib həcc üçün təməttö ehramı bağlayan şəxs qəsdən təxirə salsa və nəticədə vaxt daralsa, qabaqkı məsələdə qeyd olunan şəkildə əməl etməlidir.

Həcc ehramı

Məsələ 1. Ümrə əməllərini tamamladıqdan sonra mükəlləfin təməttö həccə üçün ehram geyinməsi vacibdir.

Məsələ 2. Əgər təməttö həccinə niyyət edib və vacib olan «Ləbbeyk»-ləri ümrə ehramında dediyi şəkildə deyərsə, möhrim olar. Ehram bağlama və həmçinin, haramlardan çəkinmə qəsdə etmək lazım deyildir. Amma ehramın batil olmasına səbəb olan hər hansı bir işi əncam etmək qəsdə də olmamalıdır.

Məsələ 3. Niyyət xalis şəkildə Allaha itaət etmək qəsdə ilə olmalıdır və burada riya əməlin batil olmasına səbəb olur.

Məsələ 4. «Ləbbeyk» demək və ehram bağlamağın surəti ümrə ehramında qeyd edildiyi kimidir.

Məsələ 5. Ehramda bəyan edilən haram şeylər bu ehramda da haramdır. Ehramda kəffarəyə səbəb olan hər bir şey bu ehramda da eyni şəkildə kəffarəyə səbəb olur.

Məsələ 6. Ehram bağlama vaxtı genişdir. Şəxs Ərəfəyə çata biləcəyi vaxta qədər ehram bağlamağı təxirə sala bilər. Amma o vaxtdan etibarən gecikdirməyə haqqı yoxdur.

Məsələ 7. Həcc üçün ehram yeri Məkkə şəhəridir. Bu şəhərin hər hansı bir yerində olmaq kifayətdir. Bu işi yeni salınmış məhəllələrdə də etmək olar. Amma Məscidül-Həramda ehram bağlamaq daha fəzilətlidir.

Məsələ 8. Məsələni bilməməzlik üzündən ehram bağlamayan şəxsin hökmü, unutmaq səbəbiylə ehram bağlamayan şəxsin hökmüylə eynidir.

Məsələ 9. Əgər bir şəxs bilə-bilə və qəsdən Ərəfə və Məşər vüqufları vaxtı qurtarana qədər ehram bağlamasa,

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

həccı batıldır.

Sual. Məkkənin bəzi məhəllələrindən Məscidül-Hərama qədər olan məsafə on səkkiz kilometrədən çoxdur. Buna görə də xalqın nəzərində bu bölgələr Məkkənin bir hissəsi deyil, Məkkəyə bağlı olan yerlər kimi tanınır. Çünki yol əlamətlərində Məkkə istiqamətini göstərən işarələr vardır. Bu halda yuxarıda qeyd edilən məhəllələrdə ehram bağlamaq olarmı?

Cavab. Əgər Məkkənin məhəllələrindəndirsə eybi yoxdur. Amma əgər Məkkənin məhəllələrindən deyildirsə və ya şübhəlidirsə, işkallıdır.

Ərəfatda vüquf

Məsələ 1. Digər ibadətlərdə olduğu kimi, xalis niyyət və Allaha yaxınlaşmaq qəsdilə Ərəfatda dayanmaq (vüquf) vacibdir.

Məsələ 2. Ərəfatda dayanmaq (vüquf), vacib ehtiyata əsasən, zöhr vaxtının əvvəlindən məğribə (gün batana) qədər olmalıdır. Amma zöhr və əsr namazı və onlara hazırlaşmaq müddəti qədər gecikdirməyin caiz olma ehtimalı da vardır.

Məsələ 3. Zöhrdən məğribə qədər Ərəfatda vüquf etmək, qeyd olunduğu kimi, vacib olsa da bu vüqufun hamısı rükn deyildir. Buna görə də onun tərk edilməsiylə həcc batil olmaz. Əgər bir şəxs bir az vüquf edib gedərsə və ya əsr vaxtında gəlib vüquf edərsə, həccə səhihdir. Bunu qəsdən və bilərəkdən etsə də eybi yoxdur.

Məsələ 4. Vüqufda rükn «Ərəfatda bir az gözə çarpdı» deyiləcək miqdarda dayanmaqdır. Bu vüquf bir iki dəqiqə kimi qısa müddətli olsa da, kifayətdir. Buna görə də, Ərəfata getmədiyi təqdirdə rüknu tərk etmiş sayılır.

Məsələ 5. Əgər şəxs bilə-bilə və qəsdən vüqufu tərk edərsə, yəni günortadan günbatana qədər bir az da olsa, Ərəfatda vüquf etməzsə, həccə batildir.

Məsələ 6. Əgər bir şəxs şəri günbatan vaxtdan qabaq bilərəkdən Ərəfatdan getsə və Ərəfat ərazisindən ayrılsa günah iş görmüşdür. Əgər Ərəfatdan ayrıldıqdan sonra peşman olub geri qayıtsa və axşama qədər Ərəfatda gözləyə, ona heç nə vacib deyildir.

Məsələ 7. Əgər Ərəfatdan ayrılan şəxs geri qayıtmasa, Allah yolunda bir dəfə qurban etməlidir, amma «Qurban bayramı» günü Minada kəsərsə, müstəhəb ehtiyata əməl etmişdir və həccə də səhihdir. Əgər qurban kəsməyə gücü çatmasa, on səkkiz gün oruc tutmalıdır.

Məsələ 8. Əgər səhvən Ərəfatdan ayrılırsa, vaxt qurtarmamışdan qabaq yadına düşdüyü təqdirdə geri

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

qayıtmalıdır. Əgər qayıtmasa, günah iş görmüşdür. Amma kəffarrəsi yoxdur. Əgər vaxt qurtarana kimi yadına düşməsə, ona heç nə vacib deyildir.

Məsələ 9. Məsələni bilməməzlik üzündən Ərəfatdan ayrılan şəxsin hökmü, səhvən oradan gedən şəxsin hökmüylə birdir.

Məsələ 10. Həccin çevrilməsinə səbəb olan Ərəfatda vüquf üçün vaxtın darlığından məqsəd rüknə çatmaq yox, vacibi vüqufa yetişməkdir.

Məşərül-Həramda vüquf

Məsələ 1. Zilhiccənin onuncu günü qürub vaxtı Ərəfatdakı vüqufu tamamladıqdan sonra, Məşərül-Hərama doğru hərəkət etməlidir.

Məsələ 2. Vacib ehtiyata əsasən, mükəlləf onuncu gecə Ərəfatdan ayrılıb Məşərül-Hərama çatdıqda Allaha itaət etmək qəsdilə sübhə (fəcrə) qədər orada qalmalıdır.

Məsələ 3. Qurban bayramının sübhü (fəcri) açılan gün çıxana qədər Məşərül-Həramda vüquf etmək niyyət etməlidir. Vacib vüqufun müddəti bu qədərdir. Bu vüquf ibadət olduğu üçün xalis niyyətlə və riyasız yerinə yetirməlidir.

Məsələ 4. Qadın, uşaq, xəstə, qoca kişilər, zəif insanlar və onlara xidmət edən şəxslərin gecənin bir hissəsini Məşərül-Həramda qaldıqdan sonra Minaya getmələri caizdir.

Minada vacib olan əməllər

1-ci: Minada olan «Son Cəmərə»-yə daş atmaq.

Məsələ 1. Atılan daşın böyüklüyü həsa, yəni «çinqıl» deyiləcəyi qədər olmalıdır. Əgər çinqıl yox, qum deyiləcək qədər kiçik olsa, kifayət deyildir. Həmçinin, həddindən artıq böyük olsa da, kifayət deyildir. Belə ki, kəsək, saxsı, ləl-cəvahirat növlərindən olsa, caiz deyildir. Amma daş növləri, hətta mərmər olmasının eybi yoxdur.

Məsələ 2. Hərəm daşının olması şərtidir və hərəmin xaricindən gətirilən daşlar kifayət deyildir.

Məsələ 3. Daşların başqası tərəfindən, hətta keçən illərdə olsa da belə, səhih şəkildə atılmış olmaması şərtidir.

Məsələ 4. Daşın mübah olması şərtidir. Qəsb edilmiş və ya başqasının özü üçün yığdığı daşlar kifayət deyildir.

Məsələ 5. Daş atma vaxtı, bayram günü gün doğandan gün batana qədərdir. Əgər unudarsa, on üçüncü günə qədər yerinə yetirə bilər. O gün də yadına düşməsə, vacib ehtiyata əsasən, özü və ya naibi bu işi yerinə yetirməli və növbəti ildə özü və ya naibi onun qəzasını etməlidir.

Məsələ 6. Daş atmada vacib olan şeylər.

1-ci: Niyyət. Bu əməl xalis niyyətlə, riyasız və özünü göstərmədən yerinə yetirilməlidir.

2-ci: Daşlar atılmalıdır. Buna görə də əgər yaxına gedərək Cəmərənin üzərinə daşların qoyulması kifayət deyildir.

3-ci: Atmaqla Cəmərayə çatmalıdır.

4-cü: Çınqıllar yeddi ədəd olmalıdır.

5-ci: Onları bir-bir, dalbadal atmalıdır. Bu zaman iki daşın birlikdə Cəmərayə dəyməsinin eybi yoxdur. Amma hamısının və ya bir neçəsinin bir anda atılması düz deyildir. Baxmayaraq ki, çınqıllar birlikdə Cəmərayə dəyməyir.

Məsələ 1. Əgər atılan daş Cəmərayə dəyməzsə, yenidən atılmalıdır. Baxmayaraq ki, daşı atarkən dəydiyini zənn etmişdir. Belə ki, əgər səhvən Cəmərənin kənarına qoyulmuş başqa bir şeyə daş atarsa, kifayət deyildir və növbəti il naib vasitəsiylə olsa da yenidən atılmalıdır.

Məsələ 2. Gündüz daş atmaqdan üzrlü olanlar gecənin hər bir vaxtında daş ata bilərlər.

2-ci: Qurban kəsmək.

Məsələ 1. Təməttö həccini yerinə yetirən şəxsə bir heyvan qurban kəsmək vacibdir. Bu heyvan dəvə, inək, və ya qoyun ola bilər. Qurbanlığın dəvə olması daha yaxşıdır.

Məsələ 2. Adı qeyd olunan bu üç heyvandan başqa hər hansı bir heyvanın qurban edilməsi kifayət deyildir.

Məsələ 3. Qurbanlıq heyvanda şərt olan şeylər.

1-ci. Sağlam olmalıdır.

2-ci. Bədəninin bütün üzvləri yerində olmalıdır; heyvanın hər hansı bir üzvü nöqsanlı olarsa, kifayət deyildir. Belə ki, əgər xayaları çıxardılmış olsa, kifayət deyildir. Həmçinin, heyvanın daxili buynuzunun sınımamış olması

şərtidir (Xarici buynuzun sınmasının eybi yoxdur, çünki o, həqiqətdə daxili buynuz üçün bir qılaf rolunu oynayır).

3-cü. Əgər (qurbanlıq heyvan) dəvədirsə, altı yaşına girməsi, inəkdə – vacib ehtiyata əsasən, üç yaşına girməsi (keçi də inəyin hökmündədir), qoyunda isə – vacib ehtiyata əsasən, iki yaşına girməsi şərtidir.

4-cü. Zəif olmamalıdır.

Məsələ 4. Qurbanlıq heyvanın xayasının əzilməməsi şərt deyildir. Bir şərtlə ki, axta olma həddinə çatmasın. Qurbanlıq heyvan quyuğu, ya qulağı kəsilmiş, bir gözü, ya bir ayağı olmayan, ya daxili buynuzu sınımış olmamalıdır (həmçinin, heyvan anadangəlmə bu surətdə naqis olarsa, bu, kifayət deyildir).

Məsələ 5. Ehtiyata əsasən, son Cəmərəyə daş atdıqdan sonra qurban kəsilməlidir.

Məsələ 6. Ehtiyata əsasən, qurban kəsilməsi bayram günündən sonraya təxirə salınmasın.

Məsələ 7. Əgər unutma və ya başqa bir səbəb üzündən bayram günü qurbanlıq kəsilməsə, vacib ehtiyata əsasən, təşriq günlərində (təşriq günləri – bayramdan sonrakı günlərə verilən addır) əncam verilməlidir, o günlərdə də olmasa zilhiccə ayının qalan günlərindən birində kəsilməlidir.

Məsələ 8. Əgər sağlam olduğunu güman edib bir heyvanı qurban kəsərsə, sonra qurbanın şərtlərinə malik olmadığı məlum olarsa, kəsdiyi qurbanlıq kifayət deyildir və imkanı olan təqdirdə, ikinci dəfə qurban kəsməlidir.

Məsələ 9. Vacib ehtiyata əsasən, qurban kəsmək üçün naib tutulan şəxs mömin olmalıdır. Amma hacı özü niyyət edib, kəsməyi naibə tapşırırsa, naibin mömin olmamasının eybi yoxdur.

Məsələ 10. Qurban kəsmək əməli ibadət olduğu üçün xalis niyyət və Allaha itaət qəsdilə yerinə yetirilməlidir.

Qurbanlabaglı olan sair məsələlər

Məsələ 1. Vacib ehtiyata əsasən, qurban kəsmək əməlini qəsdən bayramdan sonraya qədər təxirə salmaq caiz deyildir. Lakin bilərəkdən və ya səhvən təxirə salınsa, təşriq günlərində yerinə yetirilməsi ehtiyata uyğundur.

Məsələ 2. Mükəlləf tərəfindən naib tutulan şəxsin, əməlləri şəxsən özünün yerinə yetirməsi ehtiyata uyğundur.

Məsələ 3. Hal-hazırda qurban kəsmək əməlini «məsləxdə» yerinə yetirmək səhih və caizdir.

Məsələ 4. Əgər kəsmək üçün vəkalət olmadan (icazəsi olduğunu düşünərək) öz xanımının və ya başqa bir şəxsin yerinə qurbanlıq heyvanı kəsərsə, bu kəsməyin düzgün olması şübhəlidir və vacib ehtiyata əsasən, naibin icazəsiz kəsdiyi ilə kifayətlənmək olmaz.

Məsələ 5. Kəsici alət dəmirdən olmalıdır. Paslanmayan maddə qatılmış polad da həqiqətdə dəmirdir və onunla kəsməyin eybi yoxdur. Amma bıçaq və s. kimi alətin dəmir olub- olmadığında şəkkə düşərsə, bu zaman kəsici alətin dəmir olması müəyyən edilməzsə, kifayət deyildir.

Sual 1. Qurbanlıq qoyunlarını mömin olmayan şəxsə kəsdirib, sonra saçlarını qırıxdıran və sair əməlləri yerinə yetirdikdən sonra bunu başa düşən şəxslərin vəzifəsi nədir?

Cavab. Əgər o şəxs yalnız heyvanı kəsdirmək üçün naib tutulmuşdursa, eybi yoxdur. Amma əgər həm əməldə və həm də niyyətdə naib tutulmuşdursa, yenidən heyvan kəsməlidir. Saç qırıxdırma və ona bağlı olan sair əməllər səhihdir.

Sual 2. Əgər qurban kəsib lazım olan əməlləri yerinə yetirdikdən sonra və ya qabaq qurbanlıq heyvanın lazım olan yaş səviyyəsinə çatmadığını başa düşərsə vəzifəsi nədir?

Cavab. Yenidən əncam vermək lazımdır.

Sual 3. Əgər bayram gününün əməllərinin tərtibini səhvən, yaxud qəsdən və ya hökmü bilmədiyindən tərk edərsə hökmü nədir?

Cavab. Minadakı vacib əməllərin bəyan olunan tərtibə əsasən, yerinə yetirilməsi lazımdır. Bu tərtibi qəsdən pozmaq caiz deyildir. Amma əgər tərtibə riayət olunmazsa, bu əməllərin yenidən əncam verilməsinə ehtiyac yoxdur. Lakin yenidən yerinə yetirilməsi ehtiyata daha uyğundur.

3-cü. Təqsir Mina vaciblərindəndir.

Məsələ 1. Hər bir mükəlləf qurban kəsdikdən sonra saçını qırxmalı və yaxud dırnağını tutmalı və ya saçından bir az kəsməlidir.

Məsələ 2. Qadınlar saç və ya dırnaqlarından bir az kəsməlidirlər. Onlar üçün saçın qırılması kifayət deyildir. Həm saç, həm də dırnaqlardan bir az kəsmələri ehtiyata daha uyğundur.

Məsələ 3. Həccə ilk dəfə gedən şəxs, saç qırmaq və ya qısaltmaq işlərindən birini seçmə haqqına malikdir. Amma saç qırmaq ehtiyata daha uyğundur.

Məsələ 4. Saç qırmaq və azaltmaq ibadət olduğu üçün riyasız, xalis niyyət və Allaha itaət qəsdilə edilməlidir. Əks təqdirdə, səhih deyildir və haram olan şeylər onunla halal olmaz.

Məsələ 5. Saç qırmaq və azaltmaq yeri Minadır. Zərurət olmadıqda bu əməli başqa bir yerdə yerinə yetirmək caiz deyildir.

Məsələ 6. Vacib ehtiyata əsasən, saç qırmaq və qısaltmaq əməli bayram günü əncam verilməlidir. Təşriq günlərinə qədər təxirə salmağın da caiz olma ehtimalı vardır.

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

Məsələ 7. Minada tərtiblə; əvvəl daş atmaq, sonra qurban kəsmək, daha sonra saç qırmaq və ya təqsir etmək əməllərinin yerinə yetirilməsi vacibdir.

Məsələ 8. Əgər hacı yuxarıda qeyd edilən tərtibə riayət etməzsə, günahkar hesab olunur. Lakin zahirən, tərtibsiz əməlləri təzələmək lazım deyildir. Baxmayaraq ki, ehtiyata uyğundur.

Həccdə saç qırmaq və ya təqsirlə bağlı məsələlər

Məsələ 1. Vacib ehtiyata əsasən, təqsir və ya saç qırma əməllərini gecəyə qədər təxirə salmamalıdır. Əgər bu əməli bayram günü yerinə yetirə bilməzsə və ya unudarsa, on birinci günün axşamı və ya sonrakı günlərdə yerinə yetirməsi kifayətdir.

Məsələ 2. Əgər bir şəxs başqa bir şəxsin saçını qırmaq istəyirsə, öz saçını qırxmamış və ya təqsir etməmiş bu işi görə bilməz. Çünki ehramdan çıxmazdan qabaq başqa şəxslərin bədən tüklərini qırmaq caiz deyildir.

Məsələ 3. Minadan xaricdə saç qırxmış və tərtibin şərt olduğu əməlləri yerinə yetirmiş bir şəxs muhil deyildir. Tərtibin şərt olduğu əməllərin qalanını yenidən yerinə yetirməlidir.

Məsələ 4. Bir sıra səbəblər üzündən qurban kəsməyi bayram günündən sonraya təxirə salan şəxsə o günün saç qırma və ya azalma kimi əməllərini də təxirə salması vacib deyildir. Hətta bayram günü saç qırmaq və ya təqsir əməlinin yerinə yetirilməsinin vacib olması ehtimalı vardır. Buna görə də gərək bu ehtiyat tərk edilməsin. Lakin həcc təvafının saç qırmaqdan və ya təqsirdən qabaq yerinə yetirilməsi işkallıdır.

Sual. Təqsir edildikdən və ya saç qırıldıqdan sonra Məkkəyə gəlib təvaf, səy və Nisa təvafı kimi Məkkə əməllərini yerinə yetirdikdən sonra, təqsir və ya saç qırmaq işini Minada əncam vermədiklərini başa düşən şəxslərin Məkkədə yerinə yetirdikləri əməllər səhihdirmi?

Cavab. Qeyd edilən halda səhih deyildir və o əməllər yenidən yerinə yetirilməlidir.

Mina əməllərindən sonra yerinə yetirilməsi vacib olan əməllər

Məsələ 1. Məkkədə yerinə yetirilməsi vacib olan əməllər aşağıdakılardan ibarətdir.

Həcc təvafı; ona ziyarət təvafı da deyilir.

Təvaf namazı;

Səfa və Mərvə arasında səy etmək;

Nisa təvafı;

Nisa təvafının namazı;

Məsələ 2. Həcc təvafı və namazı, səy, Nisa təvafı və namazı eynilə ümrədəki təvaf, namaz və səy kimidir. Yalnız niyyətləri fərqlidir. Burada gərək həcc təvafı, həcc səyi və Nisa təvafı niyyəti ilə yerinə yetirilsin.

Məsələ 3. Bəzi üzrlər səbəbilə Minadan sonrakı əməlləri qabağa salan şəxslərin əməlləri düzdür. Daha sonra üzrün olmadığı məlum olsa da belə; məsələn, qadın heyz olmazsa, xəstə yaxşılaşarsa və ya camaatın izdihamı əməllərin yerinə yetirilməsinə mane olacaq dərəcədə olmazsa, bu şəxslərin əməlləri yenidən əncam vermələri lazım deyildir. Baxmayaraq ki, yenidən əncam verilməsi ehtiyata daha uyğundur.

Məsələ 4. Müfrədə həccinin və ümrəsinin hər biri üçün bir Nisa təvafı etmək vacibdir.

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

Sual 1. Müfrədə ümrəsinin Nisa təvafını unudaraq təməttö ümrəsi üçün ehrama daxil olan şəxs, unutduğu Nisa təvafını təməttö ümrəsinin əməllərindən sonra yerinə yetirməlidir, yoxsa ondan qabaq?

Cavab. Təməttö ümrəsinin əməllərindən sonra yerinə yetirə bilər. Əgər təxirə salsa, Nisa təvafı üçün kifayət deyildir.

Sual 2. Müfrədə ümrəsinin Nisa təvafını yerinə yetirməyən şəxs, ondan sonra ifrad həccə əncam verərsə, ifrad həccinin Nisa təvafına kifayətdirmi?

Cavab. Kifayət deyildir.

Gecəni Minada qalmaq (beytutə)

Məsələ 1. Zilhicce ayının on birinci və on ikinci gecələrində Minada beytutə etmək (gecəni qalmaq) hacıya vacibdir. Hacı ya axşam gün batandan sonra gecə yarısına qədər, ya da ki, gecə yarısından gün çıxanadək burada qalmalıdır. Yemək, içmək, dəstəmaz almaq və sair zəruri işlər istisna olmaqla gecəni Məkkədə səhərə qədər ibadətlə keçirənlərin on birinci və on ikinci gecələrində Minada qalmaları vacib deyildir.

Məsələ 2. Beytutə edilən üç gecədə Minada qalma müddəti, ya axşamın başlanğıcından gecə yarısına qədər, ya da ki, gecə yarısından gün çıxana qədərdir.

Məsələ 3. Minada beytutə etmək ibadətdir. Buna görə də xalis niyyət və Allaha itaət qəsdilə yerinə yetirilməlidir.

Məsələ 4. Minada beytutə edilmək vacib olan gecələrdə beytutəni tərk edən bir şəxs, hər gecə üçün bir qoyun qurban etməlidir.

Məsələ 5. Ehtiyata əsasən, beytutəni tərk edən şəxsə (qurban kəsməyinin vacibliyində) bu əməlin bilərəkdən və qəsdən, yaxud unudaraq və ya hökmü bilməməzlik üzündən tərk edilməsinin aralarında heç bir fərq yoxdur.

Məsələ 6. Ümrədə kəffarə kimi qurban edilən heyvanı kəsmək yeri Məkkə şəhəri, həccdə isə Minadır. Sair kəffarələrdə də, vacib ehtiyata əsasən, bu cür əməl edilməlidir.

Sual 1. Minadakı beytutənin Minanın xaricində olan bir məkanda yerinə yetirilməsinin hökmü nədir? Bu məsələni bilməyənlər üzrlü sayılırmı?

Cavab. Qurban kəsməlidirlər (kəffarə üçün). Ehtiyata əsasən, bu məsələdə hökmü bilənlərlə bilməyənlərin arasında heç bir fərq yoxdur.

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

Sual 2. Əgər bir şəxs bayram günündəki üç əməli yerinə yetirdikdən sonra təvaflar üçün Məkkəyə getmək istəyərsə, amma Məkkəyə getdiyi təqdirdə gecənin ilk üç saatına çat-mayacağını bilirsə, getməlidirmi, ya yox və əgər gedərsə kəffarəsi varmı?

Cavab. Yuxarıda qeyd olunan surətdə Minadan Məkkəyə getməyin eybi yoxdur. Amma gecikdiyi üçün kəffarə verməlidir. Gecənin ikinci yarısını kamil surətdə Minada keçirərsə, kəffarə vermək də lazım deyildir.

Cəmərayə daş atmaq

Məsələ 1. Minadakı beytutə etmək vacib olan gecələrin gündüzündə Cəmərələrin hər üçünə də daş atmalıdır. Yəni ilk Cəmərə, orta Cəmərə və Əqəbə Cəmərəsi adlanan məkanlara kiçik daş parçaları atmalıdır.

Məsələ 2. Hər gün üç Cəmərədən hər birinə atılan daşın sayı yeddi ədəd olmalıdır. Daş atmanın necəliyi, şərtləri və vacibləri bundan qabaq Əqəbə Cəmərəsində deyilən şəkildədir.

Məsələ 3. Daş atmaq vaxtı, mükəlləf beytutə edən gecənin səhəri gün doğandan gün batana qədərdir. Bu əməli gecə əncam vermək caiz deyildir.

Məsələ 4. Əgər xəstəlik, halsızlıq və cəmiyyətin çoxluğu üzündən daş atma əməlini gündüz yerinə yetirə bilməzsə, o günün gecəsi və ya sonrakı gecə bu əməli yerinə yetirmək caizdir.

Məsələ 5. Daş atma əməlinin bəyan olunan qaydaya uyğun şəkildə yerinə yetirilməsi vacibdir. Əvvəlcə ilk Cəmərəni, sonra isə Əqəbə Cəmərəsini daşlamalıdır.

Məsələ 6. Əgər bir şəxs daş atmanı unudar və bu halda Minanı tərk edərsə, yenidən Minaya qayıdaraq daş atma əməlini yerinə yetirməlidir. Əgər qayıda bilmirsə naib tutmalıdır. Amma təşriq günləri keçmişdirsə, özü və ya naibi bu əməli yerinə yetirməli, növbəti ildə də özü və ya naibi tərəfindən əncam verilməlidir.

Daş atmağa aid olan sair məsələlər

Məsələ 1. Gecə yarısından sonra Məşərül-Həramı tərk edib Minaya gəlmələri caiz olan qadınlar, onların nəzarətçiləri və zəif şəxslər əgər gündüz daş ata bilməsələr, gecə Əqəbə Cəmərəsini daşlaya bilərlər. Qadınların gecə daş atmaları hər bir surətdə caizdir.

Məsələ 2. İkinci mərtəbədən Cəmərələrə daş atmaq caizdir. Lakin müstəhəb ehtiyata əsasən, qədimdə mövcud olan yerdən atılmalıdır.

Məsələ 3. Bayram günü daş atma mərasimindən üzürlü olanlar bu əməli bayramdan qabaq və ya bayramdan sonrakı gecə yerinə yetirə bilərlər. Həmçinin on birinci gün daş atmaqdan da üzrlü olsalar, bayram günü əvəzinə daş atdıqdan sonra on birinci gecədə on birinci günün daş atma əməlini də əncam verə bilərlər.

Sual 1. Heç bir üzrlü səbəb olmadan gecə daş atmaq olarmı, yoxsa kifayət deyildir? Əgər gecə səhihdirsə, şəxs günahkar hesab olunurmu? Həmçinin, qurban kəsməyi bayram günü yerinə yetirməyib sonraya saxlayan şəxs (qurbanı səhih olsa da) günahkar hesab olunurmu?

Cavab. Üzrlü olmasa, daş atma əməlini axşama qədər təxirə salmamalıdır. Əgər gündüz daş atma işini üzürsüz tərk edərsə, günahkardır. Həmçinin, qurban kəsməyi qəsdən təxirə salsa, ehtiyata yaxın nəzərə əsasən, günahkardır. Amma qurbanın özü səhihdir.

Sual 2. Daş və sütunun beton olan hissəsinə daş atmaq caizdirmi?

Cavab. Əgər beton olan hissə xalq arasında sütunun bir hissəsi sayılarsa, caizdir.

Sual 3. Qadınları onuncu axşamın gecə yarısından sonra Məşərdən Minaya gətirib həmin gecə Əqəbə Cəmərəsinə daş atmaları üçün oraya aparsalar və daş atdıqdan sonra çadırlarına gətirsələr, sonradan onları yenidən Cəmərələrə aparsalar ki, on ikinci gecə, on birinci və on ikinci günlərin daş atma əməlini yerinə yetirsinlər,

cəmiyyətin izdihamı səbəbilə təhlükə ehtimalının mövcud olmasını nəzərə alsaq, görülən bu iş düzdürmü?

Cavab. Qadınların Məşərül-Həramda vüqfdan sonra qurban bayramının axşamı Minaya gedib daş atmalarının heç bir eybi yoxdur. Lakin on birinci və on ikinci günün daş atma əməllərini gecə əncam vermələri o vaxt düzdür ki, gündüz üzrləri olsun.

Müxtəlif məsələlər

Məsələ 1. Məkkə və Mədinə şəhərlərinin hər bir yerində namazı tam və qəsr qılmağın hökmü sabitdir. Zahir nəzərə əsasən, bu hökmün mövzusu iki şəhərə (Məkkə və Mədinə) şamilidir. Və bu hökmdə qədim və yeni məhəllələrin arasında heç bir fərq yoxdur. Lakin ehtiyata daha yaxın nəzər budur ki, bu məsələdə Məkkə və Mədinənin qədimi məhəllələri ilə, hətta Məscidül-Həram və Məscidün-Nəbiylə kifayətlənilsin.

Məsələ 2. Əgər bir şəxs üzrlü səbəbə görə tikilmiş paltarlarını bədənindən çıxara bilməzsə və ehram paltarını da geyinə bilməzsə, Miqatda və ya Miqatın qarşısında ümrə və ya həcc niyyəti edib «Ləbbeyk» deməlidir və bu kifayətdir. Bundan sonra hər vaxt üzrü ortadan getsə tikilmiş paltarlarını çıxartmalıdır. Əgər ehram paltarı geyinməmişdirsə, geyinməlidir. Yenidən Miqata qayıtmaq da lazım deyildir. Lakin tikili paltargeyindiyi üçün ehtiyata əsasən, bir qoyun qurban kəsməlidir.

Məsələ 3. Kəffarələr kasıb və yoxsullar üçün xərclənməlidir.

Məsələ 4. Əgər Məkkədə on gün qalmaq niyyət edərsə, Ərəfat və Minaya gedib qayıtmaq onun niyyətini pozmaz və namazlarını adı çəkilən yerlərin hamısında tam şəkildə qılmalıdır.

Sual 1. Bir şəxs Məscidül-Həramda namazını camaat namazı imamının düz qarşısında və ya kənarlarında duraraq qılmışdır. Onun namazı səhihdirmi?

Cavab. Bu şəkildə namaz qılmaq caizdir, yenidən qılmağa ehtiyac yoxdur.

Sual 2. Məscidül-Həramda nəcasətin eynini təmizlədikdən sonra qablarda gətirilən qəlif su ilə oranı yuyurlar. Belə ki, insanın məscidin tamamilə nəcis olduğuna adi şəkildə elmi vardır. Həmin daşlara səcdə etməyin caiz olması həddindən artıq çətinliklə üzləşmək qaydasına görədir, yoxsa başqa bir cəhətə əsasən?

Cavab. Bu yolla məscidin nəcis olması xüsusunda elm əmələ gəlməz. Əgər şəkk edilərsə də etina edilməməlidir.

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

Sual 3. Əgər ümrə və həcc əməllərinin hamısını yerinə yetirdikdən sonra dəstəmazının batil olduğunu başa düşərək təvafı və təvaf namazını yenidən yerinə yetirərsə, həccə səhihdirmi? Səhih olmadığını fərz etsək, ehramdan nə cür çıxmalıdır? Və onun vəzifəsi nədir?

Cavab. Təvafları və namazlarını yenidən yerinə yetirərsə, o şəxsin həccə səhihdir.

Əlavə olunmuş yeni suallar

Sual 1. Bir nəfər maddi cəhətdən müstəti olub adını həccə gedənlərin siyahısına yazdırır. Lakin səfər vaxtı gəlib çatdıqda həkim onun xəstəliyi və ya qocalığına görə həccə getməyinə icazə vermir. Bu halda o, yenə müstəti sayılırmı və həcc ona vacibdirmi? Eyni zamanda diri ikən naib tuta bilərmimi?

Cavab. Müstəti sayılmaz və naib tutmaq da vacib deyil.

Sual 2. Həcc karvanları ilə həccə gedən xidmətçilərin çoxu müstəti olmasalar da həccdə olmaq onlara nəsib olur. Belə şəxslər ilk səfərlərində İslam həcci niyyəti edirlər. Onların bu cür gedişləri istitaət hesab olunurmu? Yoxsa özləri müstəti olandan sonra yenidən həccə getməlidirlər?

Cavab. Əgər miqata çatandan sonra da olsa, istitaət şərtlərinə sahib olsalar, onların bu həcci İslam həcci üçün kifayət edər. Əks təqdirdə, müstəti olandan sonra yenidən həccə getməlidirlər.

Sual 3. Hal-hazırda mənzil almağa qüdrətim yoxdursa, həcc mənə vacib olarmı? Əgər vacib olsa, istənilən şəraitlə həccə getməliyəmmi?

Cavab. Əgər şəxsi mülkünüz olan mənzilə ehtiyac varsa, yalnız o surətdə müstəti olarsınız ki, şəxsi mənzilə və ya onun puluna malik olasınız.

Sual 4. Bir şəxs bir nəfəri Mədinədə miqat həcciniyerinə yetirmək üçün əcir etmişdir amma Şəcərə məscidində və yaxud digər miqatlarda möhrim olmasını müəyyən etməmişdir. Əcir olan kəs Şəcərə məscidində ümreyi-müfrədə üçün niyyət edib ehram bağlayarsa, sonra gedib Cəhfədə və ya Qərnül-mənazildə icarə olan ümreye-təməttünün ehramını niyyət edə bilərmimi?

Cavab. Deyilən surətdə əcir hər hansı bir miqatda niyyət edib niyabətən möhrim ola bilər. Amma əgər Mədinədə əcir tutmaq məscidi Şəcərədə ehram bağlamağa əcir tutan kəs üçün əlamət sayılarsa, əcir olan kəs gərək

Şəcərə məscidində möhrim olsun.

Sual 5. Niyabətdə olan naib öz müctəhidinin fətvalarına əməl etməlidir, yoxsa onu naib tutan kəsin müctəhidinin fətvalarına?

Cavab. Naib gərək öz təqlid etdiyi müctəhidin fətvalarına əməl etsin.

Sual 6. Bir kəs başqası tərəfindən naibdir və həcc qılmaq üçün müstəti deyil, lakin indi ümreyi müfrədə üçün istitaəti var. Ümreyi-müfrədə ona vacibdirmi?

Cavab. Zahir budur ki, ümreyi-müfrədə naibə vacib deyil və onun vəzifəsi ümreyi-təməttöni yerinə yetirməkdir. Amma müstəti olduğu ümreyi-müfrədəni yerinə yetirmək daha çox ehtiyatdır.

Sual 7. Bir kəs məsələni bilməməzlik üzündən ümreyi-müfrədə üçün Cəddə aeroportunda ehram bağlamışdır. Təvafı, namazı və səyi yerinə yetirəndən sonra məlum olmuşdur ki, gərək miqatların birində möhrim olmalıymış. Bu surətdə onun təklifi nədir?

Cavab. Hazırda heç bir təklifi yoxdur. Lakin başqası tərəfindən naib olmuşsa və ya nəzir səbəbinə ümreyi-müfrədə ona vacib olmuşsa, bu surətdə kifayət etməz.

Sual 8. Bir kəs həcc və ziyarət təşkilatının işçisidir və mümkündür ki, işinin səbəbinə Məkkədən xaric olsun, lakin bu işə yəqinliyi yoxdur. Ehram vaxtı miqatda ümreyi təməttönün ehramının niyyətini edə bilərmi?

Cavab. Edə bilər.

Sual 9. Əgər bir kəs ümreyi müfrədənin ehramını İranda bağlamağı nəzir edibse, onun nəzri düzdürmü və yenidən miqata gedib möhrim olması lazımdır?

Cavab. Bəli, onun nəzri düzdür, gərək İranda möhrim olsun və miqata da getmək lazım deyil.

Sual 10. İrandan ümreyi müfrədə qəsdilə Cəddəyə daxil olan kəslər Tənim məscidində möhrim ola bilərlərmi?

Cavab. Möhrim olmadan Məkkəyə daxil ola bilməzlər.

Sual 11. Şəcərə məscidinin qədim hüdudunu müəyyən etmək mümkün olmazsa və yaxud müşkül olarsa, onun yeni tikilmiş və genişləndirilmiş hissələrində ehram bağlamaq kifayətdirmi?

Cavab. Məscidin daxilində ehram bağlamaq kifayətdir, hərçənd ki, yeni tikilmiş və genişləndirilmiş hissəsi də olsa.

Sual 12. Hacılar Cəhfə məscidinin daxilində ehram bağlamalıdılar, yoxsa xaricində də caiz bilirsiniz?

Cavab. Cəhfə məscidinin xüsusiyyəti yoxdur, xaricində də möhrim ola bilərlər.

Sual 13. Miqatdan qabaq ehram bağlamaq üçün ərinin icazəsi olmadan nəzir edən qadının nəzri düzdürmü və ümumiyyətlə ərindən icazəsiz nəzir edən qadının nəzri necədir?

Cavab. Əgər ər qadının yanında deyilsə, nəzrin ərin icazəsinə heç bir bağlılığı yoxdur. Lakin əri yanındaırsa, ehtiyat odur ki, icazəsiz nəzir etməsin, əgər nəzir edərsə, bu surətdə nəzir düz olmaz.

Sual 14. Həccin ehramı qədim Məkkədə olmalıdır, yoxsa indiki Məkkənin bütün əhatə etdiyi yerlərində?

Cavab. Həccin ehramı indiki Məkkənin bütün yerlərində caizdir, lakin ehtiyat odur ki, qədim Məkkənin hüdudundan kənara çıxmasın. Əfzəl odur ki, Məscidül-Həramda möhrim olsun.

Sual 15. Əgər hacı vüquflardan sonra, yaxud həccin bütün əməllərini yerinə yetirdikdən sonra yadına düşsə ki, ehram bağlamayıb və ya qəsdən ehramı tərk edib, vəzifəsi nədir?

Cavab. Suala fərzən bilərəkdən ehramı tərk edib edibsə, əməli batildir. Əgər həcc ehramını unudubsa, əməllərdən və vüquflardan sonra yaxud ehram tədarük etmək imkanına malik olmadığı təqdirdə yadına dü-şübsə, onun əməli düzdür. Zahir odur ki, bilməməyin hökmü unutqanlıqın hökmüdür. Yəni əgər məsələni anladığı vaxt bütün həcc əməllərini ehramla yerinə yetirə bilməyəcəksə, onun həccə düzdür. Unutqanlıq və bilməməzliyin bütün surətlərində ehtiyat müstəhəb odur ki, növbəti il həccə yenidən yerinə yetirsin.

Sual 16. Müməyyiz uşaq vələsinin əmri olmadan miqatda möhrim olmuş və təkcə səy və təqsiri yerinə yetirmişdir. Onun və ya vələsinin qalan əməllərə nisbətən təklifi nədir?

Cavab. Təvafı və namazı yerinə yetirməlidir, ehtiyata əsasən səy və təqsiri yenidən yerinə yetirməlidir, sonra Nisa təvafını və onun namazını yerinə yetirməlidir.

Sual 17. Tikilmiş ayaqqabını möhrim kişinin geyinməsinin hökmü nədir?

Cavab. İşkalı yoxdur. Şərt budur ki, ayağın üstünü bütövlüklə örtməsin.

Sual 18. Kəməri tikilmiş qol saatının hökmü nədir?

Cavab. Libas deyilməyəcək tikili bir şeyi geyməyin işkalı yoxdur.

Sual 19. Qadınların ehram paltarının şərtləri hansılardır?

Cavab. Qadın öz paltarıyla möhrim ola bilər. Qadının ehramının xüsusi şərti yoxdur.

Sual 20. Qanın bədəndən xaric olmasının kəffarəsi nə qədərdir?

Cavab. Kəffarəsi yoxdur, baxmayaraq ki, bir qoyunqurban kəsməsi ehtiyata uyğundur.

Sual 21. Möhrim şəxs Mina ilə Məkkə arasında olan məsafəni tunelin daxilindən qət edə bilərmi? Baxmayaraq ki, ikinci uzaq bir yol da mövcuddur.

Cavab. Eybi yoxdur.

Sual 22. Ayağı örtməyin kəffarəsi nədir?

Cavab. Kəffarəsi yoxdur. Corabdan, ayaqqabıdan və bunun kimi şeylərdən başqa şeylərlə mütləq surətdə ayağı örtməyin haramlığı məlum deyil.

Sual 23. Bəzən Məkkə şəhərində o qədər çəyirtkə olur ki, yeriyan zaman ayaq onların üzərinə qoyulur. Bu yerlərdə qorunmaq lazımdırımı? Əgər ehtiyat olunmasa, çəyirtkələr ölürlər. Bunun kəffarəsi nədir?

Cavab. Əgər çəkinmək mümkün deyilsə, heç bir kəffarəsi yoxdur.

Sual 24. Bir şəxs təvafın dövrlərinin axırlarının birində təvafı buraxsa, sonra bir az istirahət etsə, onu tamamlamağa qayıtdığı zaman beşinci və altıncı dövrə arasında şəkk etsə təklifi nədir?

Cavab. Hər surətdə təvafın beşinci və altıncı dövrləri arasında şəkk etmək təvafı batil edir.

Sual 25. Bir kəs dövrələrin birində camaatın təzyiqi səbəbinə ixtiyarsız olaraq hərəkət etib və beləcə təvafı davam etdirərək başa çatdırıb, indi məsələni öyrənib. Amma nə yerin miqdarını, nə də dairənin miqdarını bilir. Onun təklifi nədir?

Cavab. Əgər təvaf qəsdilə edibsə, işkalı yoxdur.

Sual 26. Əgər təvafın ortasında neçə dövrə etdiyini bilmirsə, vəzifəsi nədir?

Cavab. Təvaf batildir, gərək başdan başlasın.

Sual 27. Balaca qız uşağının təvaf zamanı geyimi hansı miqdarda olmalıdır?

Cavab. Əhvət odur ki, qadınların adi geyimi miqdarında olsun.

Sual 28. Əgər təvaf zamanı insan yəqin etsə ki, bədəni ya paltarı nəcisdir, vəzifəsi nədir?

Cavab. Əgər əli pak paltara çatırsa, dərhal orda dəyişməlidir və qaldığı yerdən davam etməlidir. Bu surətdə onun təvafı səhihdir. Əgər paltarını və ya bədənini pak etməkçün təvafdan çıxmağa məcburdursa, dərhal təvafdan əl götürməli, bədənini və ya paltarını paklayandan sonra isə tərk etdiyi yerdən təvafı tamamlamalıdır.

Sual 29. Həccin və ya ümrənin əməllərindən sonra insan anlasa ki, bütün əməlləri cənabətlə yerinə yetirib, onun hökmü nədir?

Cavab. Gərək təhərrətlə şərtlənən əməlləri yenə təvafları və namazları təzələsin.

Sual 30. Əgər təvaf zamanı Hicri-İsmailin daxilindən keçsə, təklifi nədir?

Cavab. Vacibdir ki, həmin dövrəni yenidən Həcərul-əsvədin qarşısından yerinə yetirsin. Əgər bütün təvafı belə edibsə, təvafı batildir, gərək yenidən etsin.

Sual 31. Təvaf namazını digər vacib namaza iqtida edərək qılmaq olarmı?

Cavab. Təvaf namazında camaat namazının şəri olması məlum deyil.

Sual 32. Təvaf namazını bilərəkdən, ya səhvən tərk edənin vəzifəsi nədir? Əgər hökmü bilməməzlik üzündən tərk edibsə, hökmü nədir?

Cavab. Təvaf namazını bilərəkdən tərk etmək bütünlüklə həccin batil olmağına səbəb olar. Əgər səhvən, ya hökmü bilməməzlikdən tərk edibsə və əgər Məkkədən uzaqlaşmayıbsa, namazı yerində qılmağın məşəqqəti yoxdursa, gərək Məscidul-Hərəmə qayıtsın və namazı qılsın. Əgər Məkkədən uzaqlaşdıysa, harda yadına düşsə, gərək qılsın.

Sual 33. Əgər səy arasında yadına düşsə ki, təvaf namazını qılmayıb vəzifəsi nədir?

Cavab. Gərək səyi kəssin, gedib namazı yerində qılsın, sonra yenidən qayıdıb səyi tamamlasın.

Sual 34. İnsan səyi Səfa dağının üstü daşla döşənmiş ətəyindən başlayıb Mərvə dağının üstü daşla döşənmiş ətəyində sona çatdıra bilərmə?

Cavab. Əgər insan arxayın olsa ki, bu yerlər səfa və mərvənin başlanğıcıdır, eybi yoxdur.

Sual 35. İnsan səyi unudubsa, ehramdan da çıxıbsa və xanımı ilə yaxınlıq da edibsə, hökmü nədir?

Cavab. Vacibdir ki, səyi qəza etsin və ehtiyat vacibdir ki, bir inək kəffarə versin.

Sual 36. Birinci həcci olan kəs başını qırxdırmalıdır, yoxsa təqsir etməlidir? Bu məsələdə həccətul-İslamla digərlərində fərq varmı?

Cavab. Əhvət odur ki, həlq olunsun və heç bir fərq də yoxdur.

Sual 37. Vəzifəsi saç qırxdırmaq olan kəs bilir ki, saçını qırxsı başından qan axacaq, vəzifəsi nədir?

Cavab. Ehtiyat vacib budur ki, qırxsın.

Sual 38. Əgər insan bilərəkdən, ya bilməyərəkdən yaxud da unutqanlıq səbəbindən Minanın xaricində saçını qırxsı və növbəti əməlləri də etsə, hökmü nədir?

Cavab. Gərək Minaya qayıtsın, saçını qırxsın və növbəti əməlləri də yenidə yerinə yetirsin.